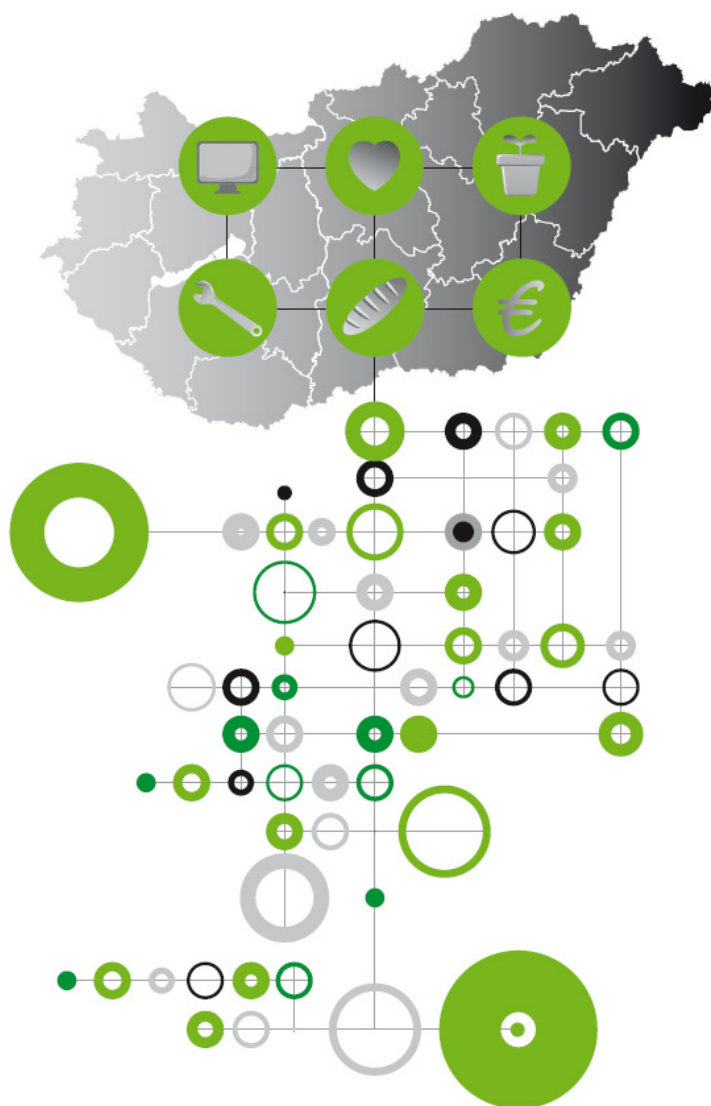

A magyar klaszteresedés elmúlt 3 éve az akkreditált innovációs klaszterek példáján keresztül

MAG – Klaszterfejlesztési Iroda
2012. március 31.

1. Bevezetés

1.1 A klaszterfejlesztés elmúlt 10 éve Magyarországon

Az első klaszterek megalakulása Magyarországon a 2000-es évek legelejére datálható. Ezen klaszterek jellemzően részben vagy egészben az állam által felülről szervezett, főként a nagy multinacionális cégek köré szervezett beszállítói hálózatok voltak.

2000 és 2006 között az I. Széchenyi Terv illetve az I. Nemzeti Fejlesztési Terv keretében részben hazai, részben európai uniós forrásból már célzott kiírások kerültek meghirdetésre, melyek célja klaszterek megalakulása illetve az azokat koordináló menedzsment szervezetek támogatása volt.

2007-től az Új Magyarország Fejlesztési Terv már komoly gazdaságfejlesztési eszközként tekintett a klaszterekre, a hálózatosodás, a vállalkozások együttműködésének növelése érdekében pedig komplex fejlesztési program indult „Pólus Program” néven. A program keretében egyrészt a korábbiakhoz képest magasabb fejlesztési források kerültek meghirdetésre klaszterek és klasztertag vállalatok számára, jelentős szerepet kapott a klaszterek szelektálását, minősítését célzó akkreditációs rendszer, illetve egy külön, a program végrehajtásával megbízott szervezeti egység (Pólus Programiroda) került felállításra.

Az Új Széchenyi Terv 2010-es megjelenésével a klaszterfejlesztési programok folytatódtak, a korábbi Pólus Programiroda szerepét a MAG – Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Zrt. szervezeti keretein belül működő Klaszterfejlesztési Iroda vette át.

A korábbi több lépcsős klaszterfejlesztési modell alapjainak megtartása mellett sor került az ÚSZT általános, illetve a hálózatos gazdaság kialakításához kapcsolódó célkitűzéseinek beépítésére, illetve a klaszter akkreditációs rendszer felülvizsgálatára is.

1.2 Eredmények

2007 óta a gazdasági együttműködések, klaszterek jellemzően két forrásból részesülhetnek támogatásban, egyrészt a Regionális Operatív Programok, másrészt pedig a Gazdaságfejlesztési Operatív Program keretében megjelent vissza nem térítendő konstrukciókból.

Az elmúlt közel négy év során a Regionális Operatív Programok keretében két körben (2008 és 2011) kerültek meghirdetésre az induló és fejlődő klasztereket támogató fejlesztési források a 7 magyarországi régióban.

Ezek keretében összesen közel 200 gazdasági együttműködés illetve klaszter jutott fejlesztési forráshoz, elsősorban a működéshez, szervezéshez kapcsolódó menedzsment tevékenységek ellátásához, közös arculat kialakításához, valamint közös beruházások megvalósításához.

A klaszterek, illetve egyes tagjaik által a Gazdaságfejlesztési Operatív Program keretében elérhető jelentős összegű támogatások indokolttá teszik a klasztert alakító vállalkezési hálózatok előzetes szűrését.

Az ezt szolgáló akkreditáció célja, hogy elismerje az induló és fejlődő fázison túljutott, több éve sikeresen működő klaszterek teljesítményét, és lehetővé tegye számukra a hozzáférést a jelentős összegű, kiemelt támogatási programokhoz. Az akkreditáción keresztül a támogatók meg tudnak győződni arról, hogy a potenciális pályázók eredményei valóságok, fejlődésük megalapozott, együttműködésük a piac által visszaigazolt, és későbbi projektjeik megvalósítása és fenntartása alacsony kockázatú.

A klaszter akkreditációs rendszer felülvizsgálata, az ÚSZT céljainak megfelelő átalakítása és újbóli megjelenése 2011-ben megtörtént.

Jelenleg 20 klaszter jogosult az Akkreditált Innovációs Klaszter cím használatára:

- Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter
- ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter
- Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter
- Észak-magyarországi Informatikai Klaszter
- Goodwill Biotechnológiai Klaszter
- Havaría Környezet- és Egészségtechnikai Klaszter
- Információmenedzsment Innovációs Klaszter
- Közép-dunántúli Bioenergetikai Klaszter
- Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter
- Közép-Magyarországi Régió Befektetési Övezetének Klasztere
- Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter
- Mobilitás és Multimédia Klaszter
- Orvosi Biotechnológia Innovációs Klaszter
- ÖKOPolisz Klaszter
- PharmAgora Életminőség Klaszter
- Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter
- Pharmapolis Innovatív Élelmiszeripari Klaszter
- Rendszertudományi Innovációs Klaszter
- Szilícium Mező Regionális Informatikai Klaszter
- Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter

Fenti klaszterekről általánosságban elmondható, hogy alulról, üzleti érdekek mentén szerveződő együttműködések, melyek széles iparági területet ölelnek fel, melyek közül kiemelhető az infokommunikációs technológiák, az egészségipar illetve a környezetipar-energetika.

A klaszterek működési szerveződésműködési modelljét tekintve is erősen diverzifikáltak. Megtalálhatók közöttük az erős nagyvállalati háttérrel rendelkezők és a kizárólag kis és középvállalkozások összefogására épülők is. Összességében elmondható, hogy a 20 akkreditált klaszterben tömörülő összesen 622 tag közel 80%-a kis és középvállalkozás, melyek értékesítési árbevételük közel 18%-át exporttevékenységből szerzik.

Az akkreditált klaszterek tagjai által benyújtott fejlesztési elképzelések közül mindeközéig több mint 130 kutatás-fejlesztési és innovációs projekt részesült támogatásban összesen közel 21 milliárd forint összegben, ami a GOP 1. prioritásában (K+F és Innováció) megítélt támogatások több mint 20%-át jelenti. Feltételezésünk szerint az akkreditált innovációs klaszterekhez kötődő vállalkozások GOP 1. prioritásban elért lekötései elérhetik a 30-40%-ot az összes lekötésből, ha a dedikált pályázatokon kívüli részvételt is figyelembe vesszük.

1.3 Jövőbeli tervek

Elmondható tehát, hogy Magyarországon az elmúlt kb. 10 év során a gazdasági együttműködések, hálózatok, klaszterek fejlődése, kialakulása jelentős fejlődésen ment keresztül. Ennek a folyamatnak a gazdasági és egyéb eredményei nehezen kimutathatóak, mérhetőek. A megalakuló vagy támogatásban részesült klaszterek száma önmagában még nem lehet garancia a sikerre hosszú távon.

A hazai klaszterfejlesztési „politika” előtt álló talán legnagyobb kihívás annak elősegítése, hogy az eddig támogatásban részesült nagyszámú klaszterkezdeményezés közül minél több számára biztosítson továbbfejlődési lehetőséget, úgy hogy azok fenntartható módon nem pedig a fejlesztési források rendelkezésre állásától függően működjenek. Ennek első lépése lehet az egyes iparágakban viszonylag szétagoltan működő, alacsony taglétszámú

klaszterkezdeményezés közötti kapcsolat erősítése, az eredményes működéshez szükséges kritikus tömeg elérése.

A klaszterek szelektálása, mérése az ehhez kapcsolódó fejlesztési forrásoktól függetlenül is fontos feladat. Az Európai Bizottság által is kiemelten támogatott klaszter kiválóság elérését megfelelően tudja szolgálni, kiegészíteni a hazai akkreditációs rendszer.

Az akkreditált klaszterek további fejlődési lehetőségeinek, európai szintű versenyképességének megteremtése tehát kiemelt cél a jövőben. Ennek elérése érdekében fontos ezen klaszterek működésének, szerkezetének, gazdasági erejének jobb megismerése, feltárása.

Felhasználását tekintve jelen elemzés elsősorban inkább helyzetfeltáró, bemutató, értékelő jellegű. Elsődleges felhasználói a meglévő és a jövőben indítandó gazdaságfejlesztési, innovációs stratégiák kidolgozásáért, megvalósításáért felelős intézményrendszeri szereplők (NGM, NFM, NIH, NTH stb.) lehetnek.

Meggyőződésünk szerint a hazai Akkreditált Innovációs Klaszterek és azok tagjai jelentős felhasználói lehetnek nem csak a jelenlegi, hanem az új tervezési időszakban (2014-20) megnyíló forrásoknak is. Emiatt fontos, hogy ezen klaszterekről, gazdasági erejükről világos képpel rendelkezünk, igényeik, az együttműködésben rejlő lehetőségek és kihívások a tervezési munka folyamán becsatornázásra kerüljenek.

1.4 Felhasznált adatbázis, módszerek

Fentiekben megfogalmazott célokat szolgálja jelen vizsgálat, mely a már az Új Széchenyi Terv keretében akkreditálásra került 10 klaszter példáján keresztül igyekszik bemutatni, elemezni és kiértékelni a vizsgált klaszterekben végbement számszerűsíthető változásokat.

Az akkreditációra jelentkező klaszterek öt szempontcsoport szerint kerülnek értékelésre, így a rendelkezésünkre álló adatbázis is ezen szempontcsoportokat tükrözi a 2007-től 2010-ig terjedő időszakra vonatkozóan. Az öt értékelési dimenzió a következő: foglalkoztatás, KKV jelleg, exportorientáltság, együttműködés, innováció.

Az elemzés első részében a vizsgálatba bevont klasztereket külön-külön tárgyaljuk, míg a második részben arra fókuszálunk, hogy az egyes klaszterek hogyan teljesítettek az értékelési szempontcsoportok köré szerveződő mutatók terén. A vizsgálat során egyszerű összehasonlító elemzést alkalmazunk, a klaszterek térbeli aspektusait pedig térképek segítségével szemléltetjük.

2. Klaszterek

Az elemzés jelen fejezetének célja az Új Széchenyi Terv keretében akkreditált 10 innovációs klaszter részletes vizsgálata. A vizsgálat valamennyi klaszter esetében a klaszter összetételére, gazdálkodására, illetve a klaszter térbeli elrendeződésére irányul. A vizsgálat célcsoportját képező 10 klaszter közül 8 korábban (2008-2009-ben) már átesett az akkreditációs eljáráson, így ezen klaszterek esetében lehetőségünk nyílik a klaszter 2007-es gazdálkodási adatainak összevetésére a 2010-es adatokkal. A klaszterek gazdálkodási adatainak vizsgálatánál a foglalkoztatási mutatókat, a személyi jellegű ráfordításokat, az összes árbevétel és az export árbevétel (különösen a KKV export) alakulását vettük figyelembe.

Feltételezésünk szerint a vizsgálat révén képet kaphatunk a klaszterek fejlődéséről, a klaszterben való együttműködés klasztertagokra gyakorolt hatásairól. A 2011-ben újonnan akkreditált 2 klaszter esetében az elemzés - a rendelkezésünkre álló adatbázis szabta korlátok miatt - a klaszterek jelenlegi (2010-es) állapotára fókuszál.

2.1 Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter

Alapítás, szakterület

A dél-dunántúli klaszter kialakulását öt kisvállalkozás együttműködése alapozta meg a 90-es években. A klaszter együttműködési megállapodását 2005. december 10-én írta alá a 10 alapító tag, majd 2008-ban első alkalommal 16 taggal szerezték meg az akkreditált innovációs klaszter státuszt. A klaszter szakterülete, ágazati fókusza az egészségipari-, orvosi biotechnológiai, ezen belül az in vitro diagnosztikus orvostechnikai eszközök, kiemelten pedig az immundiagnosztikumok fejlesztése, gyártása és forgalmazása.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	16	n.a.	23	144%
KKV tagok száma	16	n.a.	19	119%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	185	225	402	217%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	185	225	228	123%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	586	849	4 378	747%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	3,17	3,77	10,89	344%
Árbevétel (millió Ft)	4 062	5 407	37 359	920%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	4 062	5 407	4 765	117%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	1 618	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	224	n.a.	445	198%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A klaszter az Új Széchenyi Terv keretében 2011-ben ismét benyújtotta akkreditációs pályázatát, amely ekkor már 23 tagot számlált. Az összetétel tekintetében elmondható, hogy a 23 tag túlnyomó többsége a vállalati szférából került ki. Összesen 21 tag minősül vállalkozásnak, 2 tag pedig államháztartáson belüli nonprofit szervezetnek (egyetem és kórház). Az összetétel vonatkozásában egyértelmű a KKV dominancia, a 21 vállalkozásból 19 KKV-nak minősül. Az összetétel tekintetében a klaszter heterogénebb lett, hiszen 2008-ban kizárólag KKV tagokat tömörített.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 2010-ben 402 főt foglalkoztattak, e tekintetben a kisebb klaszterek közé tartozik. A vállalati foglalkoztatottak 28,6%-a (115 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel, további 12 fő pedig Ph.D végzettséget szerzett a felsorolt tudományterületeken.

Összességében véve a foglalkoztatás terén jelentős előrelépés történt, hiszen a klaszter tagvállalatai 2006-ban és 2007-ben mindössze 161, ill. 185 fő munkavállalót tömörítettek, így 117%-os növekedésről beszélhetünk, ha a 2007-es adatokat a 2010-es adatokkal vetjük össze. A növekedés elsősorban a tagok számának bővülésével magyarázható, a korábbi tagok átlagos statisztikai létszáma ugyanis stagnálni látszik a 2007-2010-es időszakban.

A személyi jellegű ráfordítások jelentősen növekedtek, míg 2007-ben a 16 tagvállalat mindössze 586 millió Ft személyi jellegű ráfordítást könyvelhetett el, addig 2010-ben a 21 tagvállalat már 4.378 millió Ft-ot fordított erre a célra. Az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között 240%-kal növekedtek, 3,17 millió Ft-ról 10,8 millió Ft-ra. A növekedés a klaszterhez újonnan csatlakozó nagyvállalatnak minősülő Roche Magyarország Kft-nek köszönhető, amely kiemelkedően jó mutatókkal rendelkezik e tekintetben, a klaszter tagvállalatai által kifizetett személyi jellegű ráfordítások majdnem 80%-a itt történik.

A KKV tagok személyi jellegű ráfordításai esetében már egy jóval mérsékeltőbb növekedésről számolhatunk be, a 2010-es évi személyi ráfordítások 2007-hez viszonyított aránya 150%, az egy főre jutó érték pedig 3,17 millió Ft-ról 3,9 millió Ft-ra emelkedett, ami 22%-os növekedést jelent.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele 37,4 milliárd Ft volt, amelyből több mint 36 milliárd Ft-ot (97,2%) az öt legjobban teljesítő vállalat (Roche Magyarország Kft.,

PannonPharma Kft., DSS Consulting Kft., Immunal Fejlesztő, Szervező és Szolgáltató Kft., Soft Flow Hungary Kutató Fejlesztő Kft.) tudhat magáénak. A fennmaradó 16 KKV összesített árbevétele alig haladta meg az 1 milliárd Ft-ot.

A 2007. évi adatokhoz (4,06 milliárd Ft) viszonyított majdnem tízszeres (9,2) növekedést a nagyvállalati tagok klaszterhez történő csatlakozása idézte elő, a Roche Magyarország Kft. egymaga a klaszter teljes árbevételének több mint 87%-ával rendelkezik. A KKV tagok árbevétele a 2007-2010 közötti időszakban 17%-kal, 4,06 milliárd Ft-ról 4,76 milliárd Ft-ra növekedett.

A teljes árbevétel 4,3%-a, 1,6 milliárd Ft származott exportból 2010-ben, amelyből körülbelül 28%-kal (445 millió Ft) részesedtek a klaszter KKV tagjai, ami a 2007. évi export árbevétel (224 millió Ft) kétszerese.

A klaszter térbeli aspektusai

A pécsi székhelyű menedzsment szervezettel rendelkező Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter tagjainak többsége (18 tag) a dél-dunántúli régióban helyezkedik el. Ezen kívül a klaszter csak a közép-magyarországi régiót érinti, és van egy külföldi (romániai) székhelyű tagja is. Vagyis jelen esetben egy térben koncentrált, dél-dunántúli fókuszú klaszterről beszélhetünk. (1. térkép)

Megállapítások

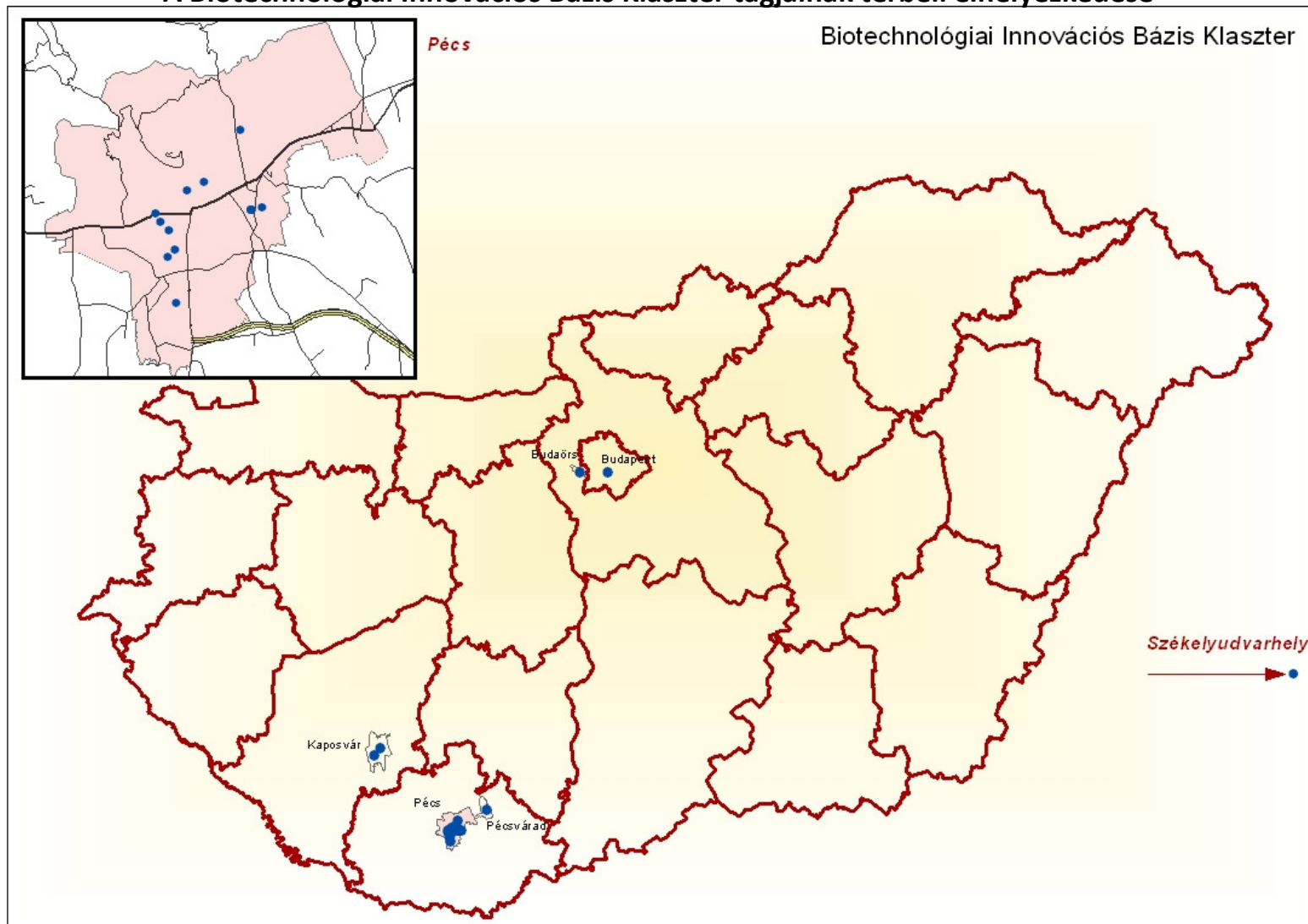
A vizsgált mutatók alapján kijelenthető, hogy a klaszter az első akkreditációt követő időszakban dinamikus fejlődött. A 2008-as akkreditációs pályázatban szereplő tagok vizsgált mutatói enyhe növekedést vagy stagnálást mutatnak, amit az elmúlt időszak gazdasági folyamatai alapján akár pozitívumként is értékelhetünk.

A 2008-as pályázatban bemutatott tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter teljesítette, ami azonban leginkább a klaszter bővüléséből ered.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek¹	✓

¹ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése²

² A 2011 évi akkreditációt követően két tag kilépett a klaszterből, így a térképi megjelenítésben már nem szerepelnek

2.2 Goodwill Biotechnológiai Klaszter

Alapítás, szakterület

A klaszter három cég együttműködésével 2007. február 2-án alakult a tagok kapacitásának összehangolása, közös marketing tevékenység ellátása céljából, illetve az innovatív megoldások közös hasznosítása érdekében. Alapvető tevékenységük a magas innováció tartalmú gyógyszeripari, egészségipari és biotechnológiai termékek, ellátások kifejlesztése, valamint a klaszter termékeiből származó külföldi bevételek növelése, a szolgáltatások (külföldi ügyfeleket is vonzó) egészségturizmusba való becsatornázása.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Goodwill Biotechnológiai Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	23	n.a.	25	109%
KKV tagok száma	18	n.a.	22	122%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	2 433	2 677	376	15%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	155	177	376	243%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	6 001	7 076	1 407	23%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	2,46	2,64	3,74	152%
Árbevétel (millió Ft)	37 820	43 201	10 634	28%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	3 457	4 706	10 634	308%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	1 257	n.a
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	312	n.a.	1 257	402%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

Az alapítást követően a klaszter intenzív fejlődésen, taglétszám-bővülésen ment keresztül, így 2008-ban már 23 taggal nyújtották be az akkreditációs pályázatot. A 23 tagból 20 tag minősült vállalkozásnak, további 3 tag pedig kutatóintézetnek. A 2011-es akkreditációs eljárásra már 25 taggal nyújtották be pályázatukat, vagyis két vállalkozással bővült a tagok köre. Nagyvállalatnak minősülő tag nincs a klaszterben, így kijelenthetjük, hogy a Goodwill Biotechnológiai Klaszter egy KKV orientált klaszter.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A klaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 2010-ben 376 főt foglalkoztattak. A vállalati foglalkoztatottak 24,5%-a (92 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel, további 4 fő pedig Ph.D végzettséggel is rendelkezik a felsorolt tudományterületeken.

A foglalkoztatás terén jelentős csökkenést könyvelhet el a klaszter, hiszen a tagvállalatok 2007-ben 2.433 fő munkavállalót tömörítettek, míg 2010-ben mindössze 376 főt. A csökkenés azzal magyarázható, hogy 2008-ban a 2.278 munkavállalót foglalkoztató nagyvállalat, a Videoton Holding Zrt. idő közben kilépett a klaszterből, a belépő KKV-k pedig nem tudták pótolni ezt. Amennyiben csak a KKV-k adatait vesszük figyelembe, úgy megállapítható, hogy az adatok jelentősen javultak, hiszen a 2007-es 155 főhöz képest 2010-ben már 376 főt foglalkoztattak. Ez egyrészt az új belépőknek köszönhető, de a korábbi tagok is dinamikus fejlődésen mentek keresztül (pl. Extractumpharma Zrt. vagy Goodwill Pharma Kft. ahol a foglalkoztatottak száma 40, ill. 140 %-kal növekedett).

A tagvállalatok 2007-ben 6.000 millió Ft személyi jellegű ráfordítást fizettek ki, 2010-ben pedig a 22 tagvállalat mindössze 1.407 millió Ft-ot fordított erre a célra. Ennek ellenére az

egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között 51%-kal növekedtek, 2,46 millió Ft-ról 3,74 millió Ft-ra.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele 10,6 milliárd Ft volt, amelyből több mint 9,7 milliárd Ft-ot (91,4%) az öt legjobban teljesítő vállalat (Meditop Kft., a Goodwill Pharma Kft., az Extractumpharma Zrt., a G&G Kft., illetve a Zipper Kft) tudhat magáénak. Ezzel a klaszter jóval elmarad a 2007. évi teljesítményétől, ami a 34 milliárd Ft-os árbevételt realizáló Videoton Holding Zrt. kilépésének köszönhető. Ha csak a KKV-k adatait vesszük figyelembe, akkor viszont jelentős előrelépésről számolhatunk be, hiszen a jelenleg több mint 10 milliárd Ft-os árbevételt meghaladó KKV-k 2007-ben mindössze 3,5 milliárd Ft-tal járultak hozzá a klaszter teljes árbevételéhez.

A KKV-k export árbevétele a teljes árbevétel 12%-át 1,25 milliárd Ft-ot tesz ki, ami több mint négyszerese a 2007-ben elért 312 millió Ft-os exportnak.

A klaszter térbeli aspektusai

A klaszter székhelye a dél-alföldi régió központjában, Szegeden található. A tagok regionális elhelyezkedését tekintve egyértelműen kijelenthető, hogy jelen esetben egy dél-alföldi központú klaszterről beszélünk, hiszen mindössze két tag helyezkedik el a régió kívül, egy a fővárosban, egy pedig az észak-alföldi régióban. (2. sz. térkép)

Megállapítások

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a klaszter fontosabb összesített mutatói (foglalkoztatás, árbevétel) a korábbi akkreditáció időpontjához képest nem javultak, sőt, a nagyvállalati tag kilépésével a kumulált adatok jelentősen romlottak. Mindezek mellett

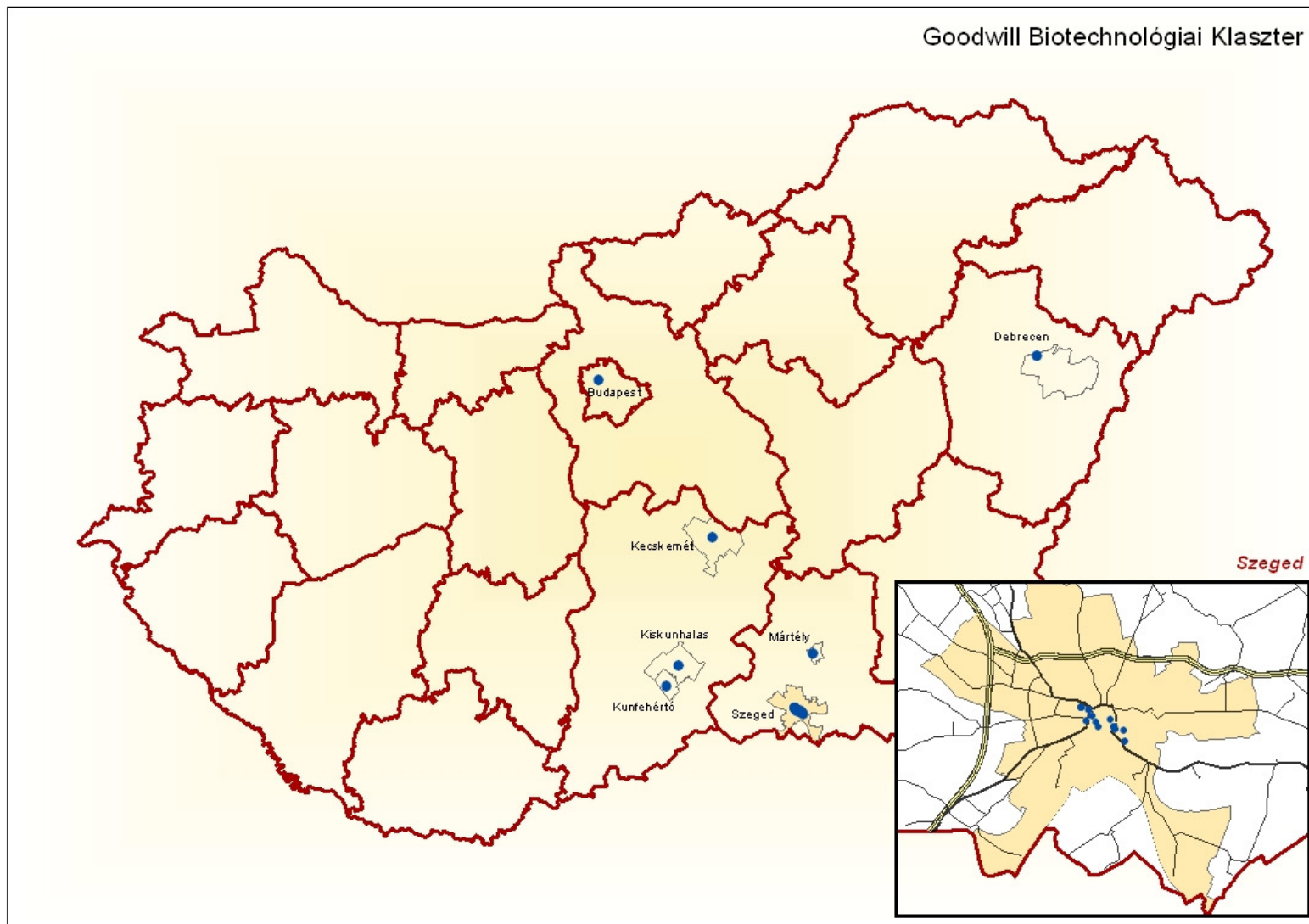
azonban elmondható, hogy a KKV tagokra vonatkozó mutatók valamennyi vizsgált dimenzióban jelentősen javultak.

A 2008-as pályázatban bemutatott tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter a fentiekben már ismertetett okok miatt nem tudta teljesíteni.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	-
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	-
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	-
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek³	-

³ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A Goodwill Biotechnológiai Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.3 Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter

Alapítás, szakterület

A Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter (MediKlaszter) tagjainak együttműködése az 1990-es évek közepétől kezdődik. Mélyebb együttműködések az EU csatlakozás után, majd a klaszterre szervezés folyamatában valósultak meg. A MediKlaszter 2006.12.14-én alakult 21 taggal, jelenleg 30 tagot számlál. A klaszter tevékenységét tekintve egészségügyi műszerek-, termékek fejlesztésével, gyártásával-, értékesítésével-, és szolgáltatásokkal foglalkozik.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	21	n.a.	30	143%
KKV tagok száma	20	n.a.	29	145%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	463	513	993	214%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	446	483	993	223%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	671	778	4 270	636%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	1,45	1,52	4,30	297%
Árbevétel (millió Ft)	7 100	8 535	23 728	334%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	7 060	8 172	23 728	336%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	11 628	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	239	n.a.	11 628	4865%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A klaszter tagjainak száma 2008 és 2010 között 9 taggal bővült. A 30 tag közül 29 tag minősül vállalkozásnak, amelyből valamennyi KKV minősítéssel rendelkezik, illetve egy államháztartáson belüli szervezet lépett a klaszterbe, a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány. Nagyvállalat, kutatóintézet, egyetem nincs a klaszterben, így kijelenthetjük, hogy a MediKlaszter egy kizárólag vállalkozások által vezérelt, KKV orientált klaszter.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A MediKlaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 2010-ben 993 főt foglalkoztattak. A foglalkoztatás terén jelentős előrelépés történt, hiszen a klaszter tagvállalatai 2007-ben mindössze 463 fő munkavállalót tömörítettek, így 114%-os növekedésről beszélhetünk, ha a 2007-es adatokat a 2010-es adatokkal vetjük össze. A növekedés azonban itt is elsősorban a tagok számának bővülésével magyarázható, ugyanis csak az újonnan belépő 77 Elektronika Műszeripari Kft. és a Sanatmetal Ortopédiai és Traumatológiai Eszközök Gyártó Kft. 445 munkavállalót „hozott” a klaszterbe.

A vállalati foglalkoztatottak 16%-a (161 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel, további 3 fő pedig Ph.D végzettséget szerzett a felsorolt tudományterületeken.

A személyi jellegű ráfordítások jelentősen növekedtek. Míg 2007-ben a 21 vállalat mindössze 671 millió Ft személyi jellegű ráfordítást fizetett ki, addig 2010-ben a 29 tagvállalat már 4.27 milliárd Ft-ot fordított erre a célra. Az egy alkalmazottra jutó ráfordítások 2007 és 2010 között majdnem 200%-kal növekedtek, 1,5 millió Ft-ról 4,3 millió Ft-ra.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele 23,7 milliárd Ft volt. Az öt legnagyobb árbevétellel rendelkező klasztertag 2010-ben 18,6 milliárd Ft-os bevételt ért el, ezzel a klaszter árbevételének mintegy 78%-át tömörítve. A 2007. évi adatokhoz (7,1 milliárd Ft)

viszonyítva majdnem 3,5-szeres növekedést értek el az árbevétel terén, ami első sorban a klaszter dinamikus bővülésének köszönhető. A teljes árbevétel majdnem fele (49%), 11,6 milliárd Ft származott exportból 2010-ben, ami a 2007-es érték (239 millió Ft) több mint 48-szorosa. Ezzel az eredménnyel az export arány tekintetében a MediKlaszter igen előkelő helyet foglal el a vizsgálatba bevont akkreditált innovációs klaszterek között.

Fentiek tükrében kijelenthető, hogy a klaszter jelentős sikereket ért el az elmúlt 3 évben a nemzetközi láthatóság terén, különös tekintettel arra, hogy a klaszter tagvállalatai kivétel nélkül KKV-k.

A klaszter térbeli aspektusai

A klaszter tevékenysége alapvetően a közép-magyarországi régióra koncentrálódik, és azon belül is főként a fővárosra, ahol a klasztermenedzseri székhely is található. A 30 tagból mindössze 3 tag helyezkedik el vidéken. (3. térkép)

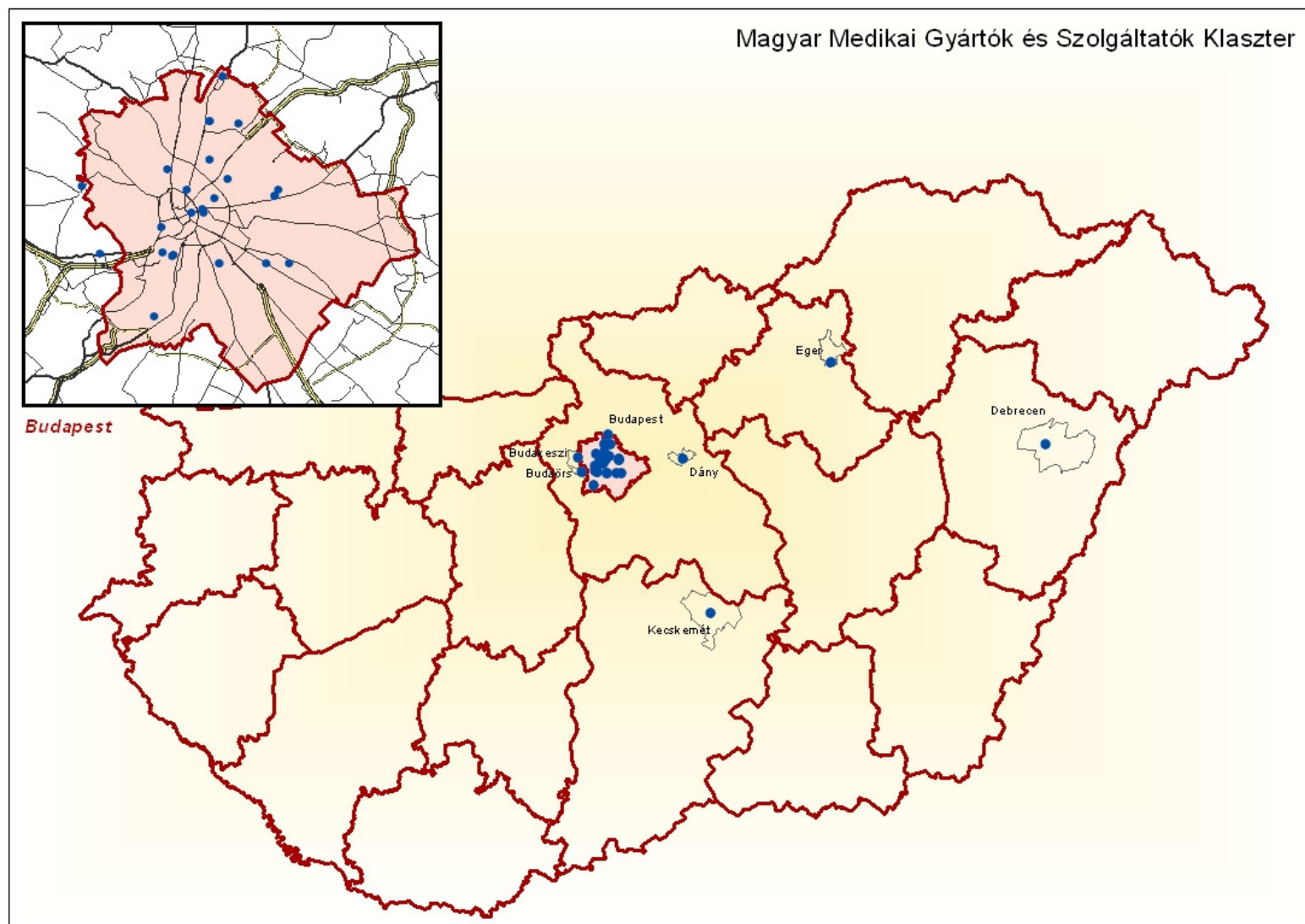
Megállapítások

A vizsgált mutatók alapján kijelenthető, hogy a KKV tagokból álló klaszter az első akkreditációt követő időszakban dinamikus fejlődött, és valamennyi vizsgált mutató terén jelentős eredményeket ért el. A 2008-as pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter messze túlteljesítette, kiemelkedően jó eredményeket érve el a nemzetközi piacokon is.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁴	✓

⁴ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.4 Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter

Alapítás, szakterület

A klaszter 2007.07.27-én jött létre, a 10 alapító tag által elfogadott alapító okirattal. A Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter olyan hálózatos együttműködés, ahol a tagok profit-orientált, vagy non-profit alapon a gyógyszeripar, humán biotechnológia, és értéklánca mentén a hozzáadott érték növelésére törekszenek, vagy ezen iparághoz szorosan köthető, illetve ahhoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységet végeznek. Fő működési területe a központi idegrendszeri, a gyulladáscsökkentő, valamint a metabolikus betegségekre ható gyógyszerjelöltek fejlesztésére terjed ki.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	23	n.a.	27	117%
KKV tagok száma	18	n.a.	20	111%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	9 947	10 131	10 870	109%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	438	551	413	94%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	51 543	52 579	77 154	150%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	5,18	5,19	7,10	137%
Árbevétel (millió Ft)	233 153	240 970	312 658	134%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	1 187	15 157	13 772	1160%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	246 195	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	2 203	n.a.	4 554	207%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A 2007-ben mindössze 10 taggal alapított klaszter 2008 decemberében már 23 taggal nyújtotta be pályázatát és nyerte el az akkreditált innovációs klaszter címet. A klaszter tagjainak száma 2008 és 2010 között 4 taggal bővült, így jelenleg 27 taggal működik.

A 27 tag közül 23 vállalkozásnak minősül, amelyből 20 KKV minősítéssel rendelkezik, 3 pedig nagyvállalati státusszal. A klaszterhez 4 nonprofit szervezet is csatlakozott: 1 egyetem, 2 kutatóintézet és 1 iparkamara, így a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter esetében egy heterogén összetételű klaszterről beszélhetünk.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A klaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 2010-ben 10.870 fő munkavállalót foglalkoztattak. A vállalati foglalkoztatottak 15,5%-a (1.680 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel. A tagvállalatok 2007-ben 9.947 munkavállalót tömörítettek, így ezen a téren 9%-os volt a növekedés az elmúlt 3 évben.

A klaszter vállalati munkavállalóinak majdnem 94%-át (10.176 fő) a Richter Gedeon Nyrt. foglalkoztatja, így a nagyvállalat bármilyen irányú elmozdulása a foglalkoztatás terén jelentősen befolyásolja a klaszter kumulált adatainak alakulását.

A tagvállalatok által kifizetett személyi jellegű ráfordítások 2007-ben elérték az 51.543 millió Ft-ot, 2010-ben pedig a 23 tagvállalat már 77.154 millió Ft-ot fordított erre a célra. Az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között majdnem 37%-kal növekedtek, 5,2 millió Ft-ról 7,1 millió Ft-ra.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele több mint 312 milliárd Ft volt, ami 34%-kal magasabb, mint a 2007-ben elért eredmény (233 milliárd Ft). Gazdasági szempontból legjelentősebb tagjai a klaszternek a Richter Gedeon Nyrt., a MEDISO Orvosi Berendezés Fejlesztő és Szerviz Kft., az OMNINVEST Oltóanyagtermelő és Kutatásfejlesztő Kft., a

ScanoMed Orvosi, Diagnosztikai, Kutató és Oktató Kft., valamint a HUNIKO Kereskedelmi és Egészségügyi Szolgáltató Kft. Az említett öt vállalat árbevétele 2010-ben meghaladta a 286 milliárd Ft-ot, a Richter Gedeon Nyrt. egymaga a klaszter árbevételének több mint 88%-át adta. A teljes árbevétel 78,7%-a, 246 milliárd Ft származott exportból 2010-ben, amelynek több mint 98%-át a Richter Gedeon Nyrt. állította elő. A klaszter KKV tagjai valamivel több mint 4,5 milliárd Ft export árbevételt realizáltak 2010-ben, ami a 2007. évi érték (2,2 milliárd Ft) több mint kétszerese.

A klaszter térbeli aspektusai

A Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter tevékenysége alapvetően az észak-alföldi régióban, azon belül is Debrecen körül koncentrálódik, azonban Szeged és a főváros is fontos szerepet játszik a tagok együttműködése során. (4. sz. térkép)

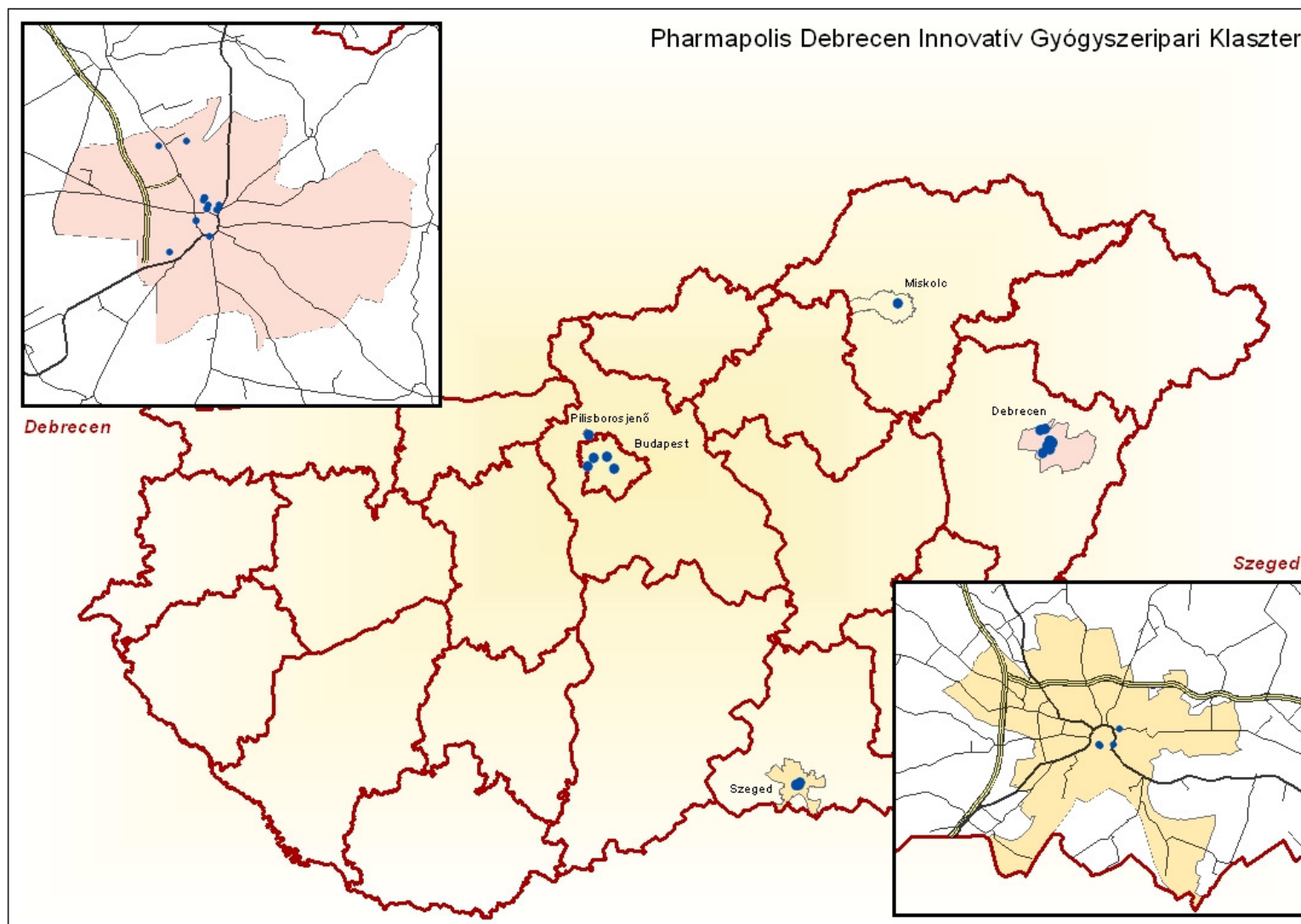
Megállapítások

Kijelenthető, hogy a klaszter az első akkreditációt követő időszakban dinamikusan fejlődött a vizsgált mutatók alapján. A 2008-as pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter maradéktalanul teljesítette. Ki kell azonban emelni, hogy annak ellenére, hogy az összetétel tekintetében a KKV-k dominálnak, a klaszter kumulált gazdálkodási adatai a nagyvállalatnak minősülő Richter Gedeon Nyrt. eredményeitől függenek.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁵	✓

⁵ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2. 5 Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter

Alapítás, szakterület

A klaszter vezető szoftveripari kutatóközpontok, vállalatok és technológiai transzfer szervezetek összefogásának eredményeként, a Szegedi Tudományegyetem ipari partner együttműködéseire, illetve az e-Szeged konzorcium működésére építve 2007. szeptember 21-én 19 taggal alakult meg. A Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter a tudásalapú, magas hozzáadott értékkel bíró szoftveripari fejlesztéseivel a dél-alföldi régióban és Szeged területén végzi tevékenységeit.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	35	n.a.	37	106%
KKV tagok száma	25	n.a.	32	128%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	14 450	13 794	10 716	74%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	265	346	747	282%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	61 104	68 245	53 200	87%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	4,23	4,95	4,96	117%
Árbevétel (millió Ft)	642 000	785 535	1 032 704	161%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	7 398	10 728	17 271	233%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	996 562	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	38	n.a.	870	2320%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A klaszter 2008-ban 35 taggal nyújtotta be az első akkreditációs pályázatát, míg a 2011-ben benyújtott pályázat alapján a teljes jogú tagok száma elérte a 37-t. Közülük 32 KKV-nak, 2 nagyvállalatnak (GE Hungary Kft., RITEK Zrt.), illetve 3 államháztartáson belüli nonprofit szervezetnek minősül (Debreceni Egyetem, Pécsi Tudományegyetem és Szegedi Tudományegyetem). A tagok száma tehát az elmúlt három évben nem változott jelentősen, ennek ellenére történt egy átstrukturálódás a klaszterben, hiszen 2008-ban még 5 nagyvállalati tagja volt a klaszternek, míg 2011-ben mindössze 2.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A klaszter tagvállalatai 10.716 munkavállalót foglalkoztatnak közvetlenül, és jelentős gazdasági eredményeket érnek el évről évre. A pályázati anyagban mindössze 140 fő esetében jelöltek meg műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséget. Ez az adat minden bizonnyal torzít, hiszen nehezen hihető, hogy pl. a GE Hungary Kft. 9.913 alkalmazottjából senki sem rendelkezik felsőfokú végzettséggel a felsorolt tudományterületeken. Sokkal valószínűbbnek látszik, hogy a klaszter menedzserek nem, vagy csak nehezen tudnak ilyen jellegű adatokat beszerezni a nagyvállalati tagoktól, így a pályázatban nem tüntetik fel a teljes potenciált.

Összességében véve a foglalkoztatás terén jelentős, több mint 35%-os létszámcsökkenés történt a 2007-es adatokhoz képest, hiszen ekkor a klaszter tagvállalatai 14.450 fő munkavállalót foglalkoztattak. A negatív irányú elmozdulás egyértelműen a nagyvállalatoknak köszönhető, a GE Hungary Kft. 3.218 fővel csökkentette munkavállalóinak számát az elmúlt 3 évben, az Albacomp Zrt. és a Siemens PSE Kft. pedig körülbelül 1.000 munkavállalót „vitt magával” a klaszterből történő kilépéskor. A 32 KKV tag 747 főt foglalkoztat, ebből 474 fő (62%) a klaszter 6 közép-vállalkozásánál van alkalmazásban.

A foglalkoztatottak számának radikális csökkenése a személyi jellegű ráfordítások csökkenését vonta maga után, míg a tagok 2007-ben 61,1 milliárd Ft-ot fizettek ki a munkavállalóknak, addig 2010-ben mindössze 53,2 milliárdot. Az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között ennek ellenére 18%-kal emelkedtek 4,2 millió Ft-ról 4,9 millió Ft-ra.

Az árbevétel alakulása

A tagvállalatok 2010. évi árbevétele 1.032 milliárd Ft volt, amiből az öt legnagyobb árbevételt produkáló tagvállalat (a GE Hungary Kft., a Polygon Informatikai Kft., a Griffsoft Zrt., az EnterNet 2001 Kft., és a Montana Tudásmenedzsment Kft.) együttesen 1 024 milliárd Ft-tal részesedett. Ez a tagkilépések és a foglalkoztatottak létszámcsökkenése ellenére is több mint 50%-os (52,9%) növekedést jelent a 2007-es évi értékhez képest. A kiugró érték jelen esetben is a nagyvállalatokhoz köthető, hiszen a GE Hungary Kft. egymaga 1.000 milliárd Ft feletti (1.015 milliárd Ft) árbevételt ért el a 2007-es 642 milliárddal szemben. A KKV tagok 2010-ben több mint 17 milliárdos árbevételt értek el, a 2007. évi 7,5 milliárd Ft-tal szemben.

Az export a teljes árbevétel 96,5%-át (996,5 milliárd Ft-ot) teszi ki, amelyből a klaszter KKV tagjai kevesebb, mint 0,08%-kal rendelkeznek, az export tevékenységből származó árbevételük az 1 milliárd Ft-ot sem éri el (870 millió Ft). Ettől függetlenül a KKV-k export árbevételei jelentősen növekedtek 2007-hez képest, hiszen akkor mindössze 37,5 millió Ft export árbevételt értek el.

A klaszter térbeli aspektusai

A szegedi székhelyű menedzsment szervezettel rendelkező Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter egy dél-alföldi klaszterként kezdett szerveződni. Tagjainak túlnyomó többsége (22 tag) ma is a dél-alföldi régióban helyezkedik el, azonban kialakult egy ma már 14 tagot

tömörítő fővárosi gócpont is, így jelen esetben egy kétpólusú klaszterről beszélhetünk. Felsoroltakon kívül a klaszternek egy debreceni és két pécsi tagja van. (5. térkép)

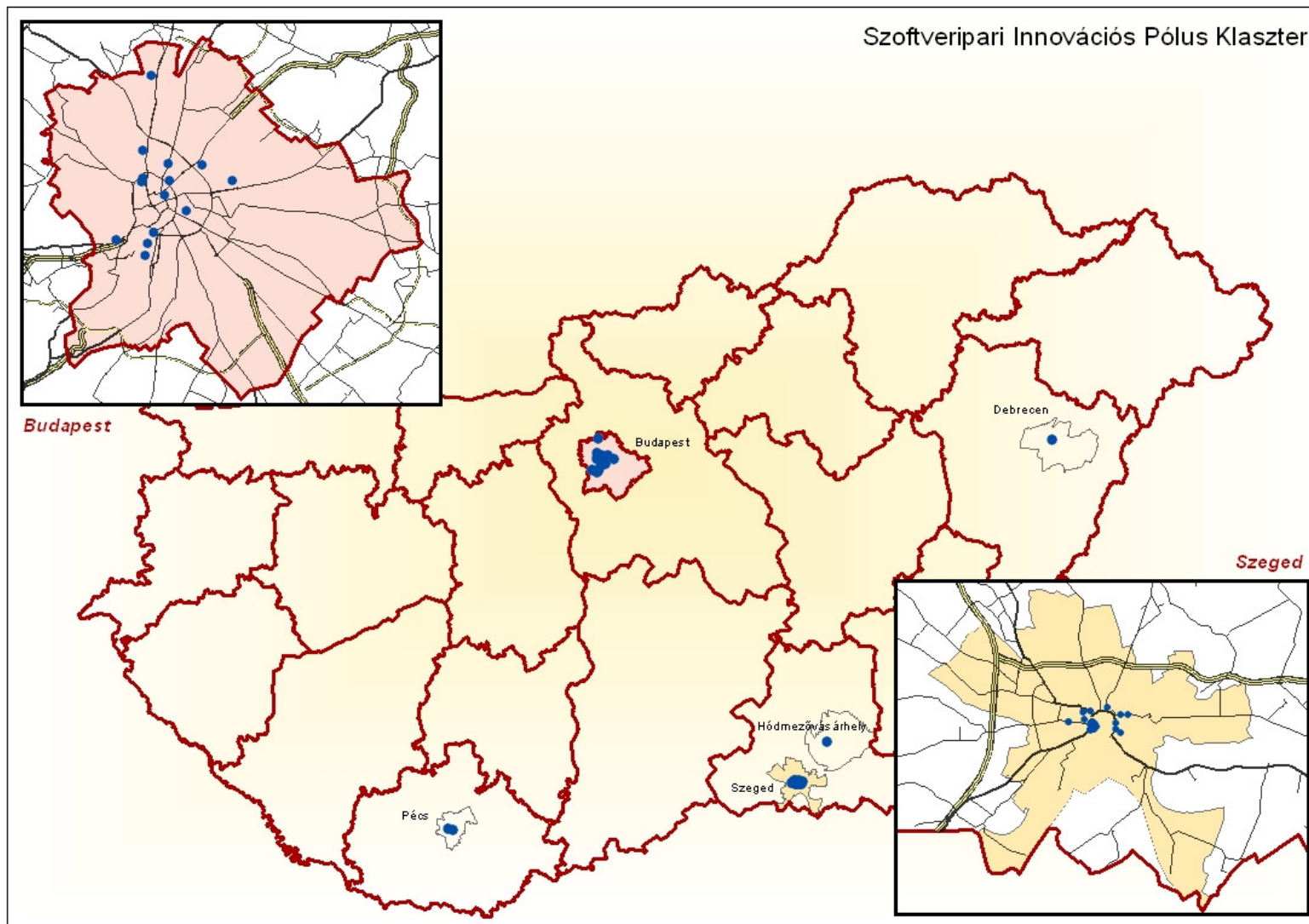
Megállapítások

Tekintettel, hogy a foglalkoztatottak száma jelentős mértékben csökkent, így az ehhez kapcsolódó személyi jellegű ráfordítások is csökkentek, annak ellenére, hogy az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítás mértéke növekedett. Kijelenthető, hogy a vizsgált mutatók alakulásában kiemelkedő szerepe van a GE Hungary Kft-nek, amely meghatározó jelentőséggel bír a klaszteren belül a foglalkoztatás, az árbevétel és az export tevékenység terén is. A KKV tagok esetében már egy sokkal stabilabb működésről számolhatunk be valamennyi vizsgált mutató esetében, ami jelentős részben a klaszterben helyet kapó 6 közép-vállalkozásnak tulajdonítható. A 2008-as pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámok (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) közül a klaszter csak az árbevételre vonatkozó tervszámokat teljesítette.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	-
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	-
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁶	-

⁶ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése*

* A klaszter a 2011-es akkreditációt követően két taggal bővült, így ezek a tagok is felkerültek a térképre

2.6 Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter

Alapítás, szakterület

A 2007. június 1-én 18 alapító taggal megalakult Első Magyar e-Közigazgatási, Informatikai, Innovációs Klaszter, az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter elődje, alapvetően egy közép-magyarországi klaszter, elsősorban budapesti tevékenységgel. A klaszter az informatika iparágán belül elsősorban a Machine-to-Machine (M2M) kommunikáción alapuló üzleti megoldásokkal, a sportokat támogató rendszerek fejlesztésével, az egészségipart támogató rendszerek kidolgozásával, valamint az e-oktatásokkal foglalkozik.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	22	n.a.	36	164%
KKV tagok száma	16	n.a.	30	188%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	1 309	1 672	3 428	262%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	471	618	716	152%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	6 007	6 823	22 507	375%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	4,59	4,08	6,57	143%
Árbevétel (millió Ft)	39 526	56 035	255 174	646%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	17 513	24 320	27 801	159%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	113 301	n.a
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	442	n.a.	448	101%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A klaszter tagjainak száma a megalakulást követően dinamikusan bővült, 2008-ban már 22 taggal nyújtották be az első akkreditációs pályázatukat. Jelenleg 36 tagot számlál, a közös projektek, illetve a klaszter sikerességét 30 KKV, 2 nagyvállalat (Albacomp IT Zrt., a TEVA Magyarország Zrt.), 2 egyetem (Pannon Egyetem, Szegedi Tudományegyetem) és 2 kutatóintézet biztosítja.

A klaszter foglalkoztatási hatása

Az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter vállalkozásai 2010-ben 3.428 munkavállalót foglalkoztattak, ez körülbelül 2,5-szer magasabb érték, mint 2007-ben volt (1.309 fő). A növekedés elsődleges oka a tagvállalatok számának növekedése, különös tekintettel a TEVA Magyarország Zrt. klaszterbe történő belépésére, amely egymaga 2.355 főt foglalkoztatott 2010-ben. Amennyiben a TEVA Magyarország Zrt. adatait nem vesszük figyelembe, akkor megállapítható, hogy a klaszter foglalkoztatási hatása csökkent 2007-hez képest, hiszen a TEVA nélkül „mindössze” 1.073 főt foglalkoztatnak a tagvállalatok, annak ellenére, hogy a tagok száma növekedett.

A foglalkoztatottak számához hasonlóan a TEVA belépésével egyidejűleg a személyi jellegű ráfordítások is jelentősen megnövekedtek, míg 2007-ben ennek értéke alig haladta meg a 6 milliárd Ft-ot, addig 2010-ben ez az érték már 22,5 milliárd Ft volt. Az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között több mint 41%-kal növekedtek, 4,6 millió Ft-ról 6,5 millió Ft-ra.

Az árbevétel alakulása

Az árbevétel tekintetében is jelentős előrelépés történt, hiszen a belépő TEVA több mint 218 milliárd Ft-os árbevételével egymaga túlteljesíti a klaszter 2007. évi 40 milliárd Ft-os árbevételét. A TEVA Magyarország Zrt. adatai nélkül azonban ebben a tekintetben is visszalépés történt, a többi tagvállalat árbevétele alig haladja meg a 36 milliárd Ft-ot. A KKV

tagok 2010-ben több mint 27 milliárdos árbevételt értek el, a 2007. évi 17,5 milliárd Ft-tal szemben, vagyis az árbevétel csökkenés nem a KKV adatok romlásának, hanem a klaszter másik nagyvállalatának, az Albacomp IT Zrt-ek köszönhető.

Gazdasági szempontból a klaszter legjobban teljesítő vállalatai a TEVA Magyarország Zrt., a Delta Informatika Zrt., az ALBACOMP IT Zrt., a HUMANSOFT Elektronikai Kft., és az AQUIS Zrt., közös árbevételük 2010-ben 248 milliárd Ft volt, a klaszter teljes árbevétele pedig 255 milliárd Ft volt.

Az export a teljes árbevétel 44%-át (113 milliárd Ft-ot) teszi ki, amelyből a klaszter KKV tagjai kevesebb mint 0,4%-kal rendelkeznek, az export tevékenységből származó árbevételük a 450 millió Ft-ot sem éri el (448 millió Ft). A KKV-k export árbevételei 2007-hez viszonyítva minimális mértékben emelkedtek, hiszen akkor 441 millió Ft export árbevételt értek el.

A klaszter térbeli aspektusai

Az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter esetében alapvetően egy közép-magyarországi központú klaszterről beszélhetünk, a tagok túlnyomó többsége (26 tag a 36-ból) a fővárosban helyezkedik el, de az észak-magyarországi régiót leszámítva valamennyi régióban van tagja a klaszternek. (6. sz. térkép)

Megállapítások

A megvizsgált mutatók alapján kijelenthető, hogy a klaszter kumulált adatai jelentős mértékben javultak. Sokkal árnyaltabb azonban a kép, ha az újonnan belépő egészségipari nagyvállalat, a TEVA Magyarország Zrt. adatait nem vesszük figyelembe a vizsgálat során, hiszen így a foglalkoztatás és az árbevétel területén is visszalépést könyvelhetnénk el. Az export aránya a teljes árbevételen belül kiemelkedően jó értéket mutat, azonban ezt is 99,5%-ban a TEVA Magyarország Zrt. állítja elő. Összességében véve tehát az egészségipari

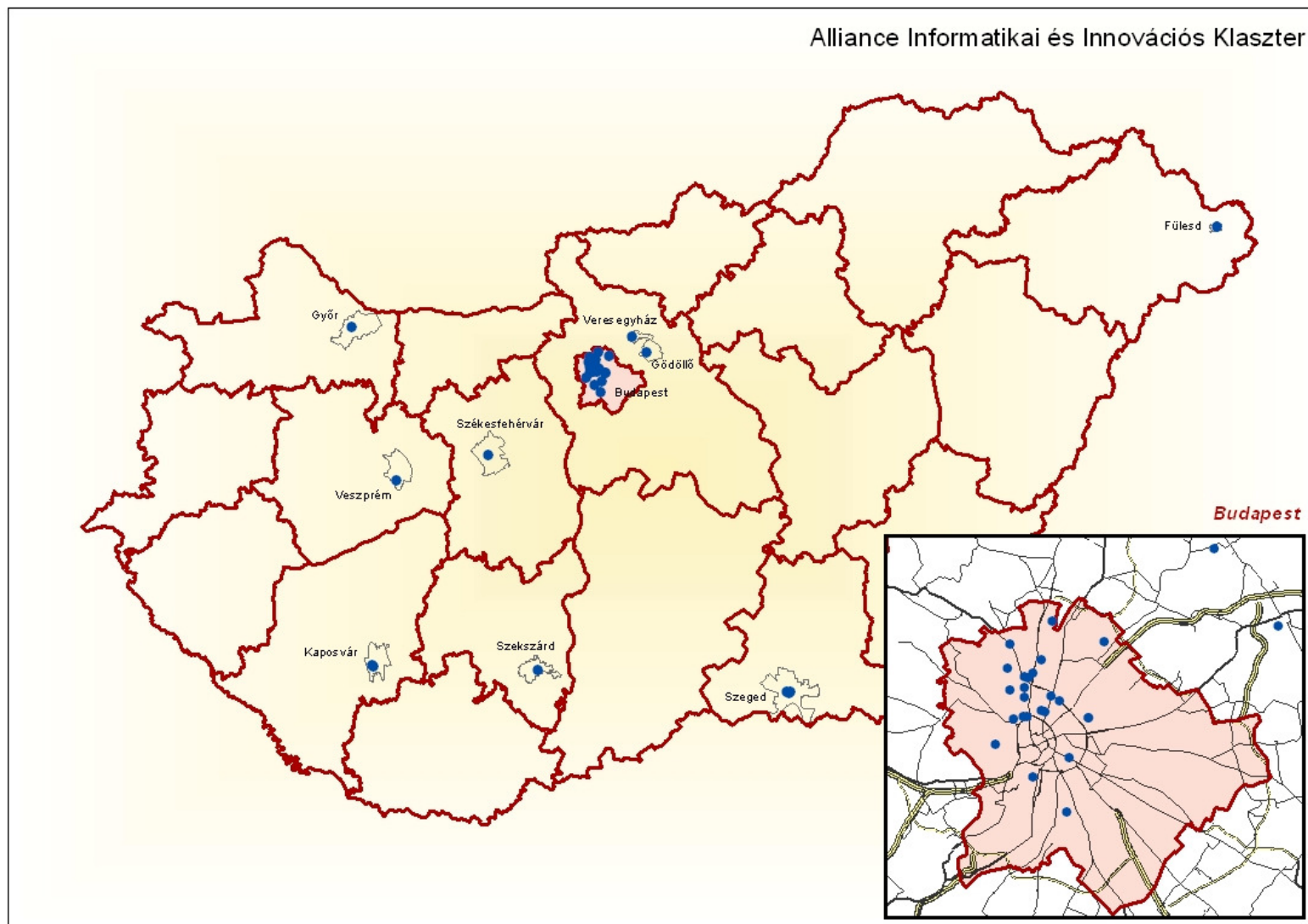
nagyvállalat mutatóinak alakulása meghatározó szereppel bír a klaszter egészére vonatkozóan.

A 2008-as pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámok (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) közül a klaszter valamennyit teljesítette, ami azonban annak a ténynek köszönhető, hogy az egészségiparban tevékenykedő nagyvállalat, a TEVA Magyarország Zrt. belépett a klaszterbe.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁷	✓

⁷ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

Az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.7 ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter

Alapítás, szakterület

Az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klasztert 2007. március 21-én alapította 4 kisvállalkozás elsősorban dél-alföldi tevékenységgel. Egy dinamikus bővülést követően a klaszter 2008-ban már 32 taggal nyújtotta be az első akkreditációs pályázatát. A klaszter komplex, a megújuló energetika teljes palettáját felölelő tevékenységet kíván végezni, mely kizárólag klaszter szinten képzelhető el, a klasztertagok kompetenciáit kihasználó együttműködésekkel eredő szinergiahatások mentén.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	32	n.a.	47	147%
KKV tagok száma	25	n.a.	40	160%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	1 748	2 040	2 265	130%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	309	361	468	151%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	5 012	6 088	7 962	159%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	2,87	2,98	3,52	123%
Árbevétel (millió Ft)	12 200	18 444	25 453	209%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	3 100	4 430	6 181	199%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	2 748	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	1 015	n.a.	1 145	113%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

A tagok létszámára a gyorsuló bővülés jellemző, minél nagyobb gazdasági súlyt képvisel a klaszter, annál több megkeresés és kapcsolati felkérés merül fel. A klaszter a gyors bővülésnek köszönhetően a 2008-as akkreditációt követően 2009 második felében ismét benyújtotta az akkreditációs pályázatát, akkor már 45 taggal. Mára a tagok száma 47-re bővült, amelyből 41 tagvállalat KKV, 3 nagyvállalat, 3 pedig tudományos intézet (Magyar Megújuló Energia Szövetség, Szegedi Tudományegyetem, Türr István Képző és Kutató Intézet Békéscsabai Igazgatóság).

A klaszter foglalkoztatási hatása

A klaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 2010-ben 2.265 fő munkavállalót foglalkoztattak. A vállalati foglalkoztatottak 5,7%-a (129 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel. A tagvállalatok 2007-ben 1.748 munkavállalót tömörítettek, így ezen a téren körülbelül 30%-os volt a növekedés az elmúlt 3 évben. A munkavállalók 77%-át két nagyvállalat (ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. és Tisza Volán Zrt.) foglalkoztatja.

A tagvállalatok által kifizetett személyi jellegű ráfordítások 2007-ben elérték az 5.011 millió Ft-ot, 2010-ben pedig a 7.962 millió Ft-ot fordítottak erre a célra. Az egy alkalmazottra jutó személyi jellegű ráfordítások 2007 és 2010 között 22%-kal növekedtek, elérve a 3,51 millió Ft-ot.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele több mint 25,4 milliárd Ft volt, ami több mint kétszerese a 2007-ben elért eredménynek (12,2 milliárd Ft). Ez első sorban a 2010-ben 10,5 milliárd Ft árbevételt elérő ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. klaszterbe történő belépésének köszönhető, az többi tag összesített árbevétele stagnálni látszik. A klaszter legjobban

teljesítő vállalatai között szerepel az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt., a Tisza Volán Zrt., a TERMOMAX Kft., a szerbiai Tisza Menti Vízművek (Potoski Vodovodi), valamint a Pilze-Nagy Kft. Az említett tagok 2010-es árbevétele megközelítette a 22 milliárd Ft-ot. A két nagyvállalat (ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. és Tisza Volán Zrt.) a foglalkoztatáshoz hasonlóan itt is kiemelkedő jelentőséggel bír, az összes árbevétel több mint 75%-a itt realizálódik. A klaszter KKV tagjai 2007-ben 3,1 milliárd Ft árbevételt értek el, 2010-ben ez az érték majdnem a duplájára, 6,1 milliárd Ft-ra emelkedett.

A teljes árbevétel 34,5%-a, 2,7 milliárd Ft származott exportból 2010-ben, amelyet egy nagyvállalat (ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.) és két kisvállalkozás (Termomax Kft. és Pilze-Nagy Kft.) állított elő. A két KKV export árbevétele 2010-ben meghaladta az 1,14 milliárd Ft-ot, ez valamivel több mint 10%-os növekedést jelent a 2007. évi 1,015 milliárd Ft-hoz képest. A klaszter többi tagja nem végez export tevékenységet, mindössze a Tisza Volán Zrt-nél jelenik meg még egy elhanyagolható mértékű (néhány százezer Ft-os) export árbevétel.

A klaszter térbeli aspektusai

A szegedi menedzsmenttel rendelkező ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter alapvetően egy dél-alföldi központtal rendelkező klaszter, tagjainak többsége ebben a régióban helyezkedik el. Másodlagos központként Budapest emelhető ki, amely további 10 tagot koncentrálna. A nyugat-dunántúli régiót leszámítva a klaszter valamennyi régiót érinti. (7. térkép)

Megállapítások

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy valamennyi vizsgált mutató növekvő tendenciát mutat, azonban ez a növekedés leginkább a taglétszám növekedésének tudható be. A klaszter kumulált adatainak alakulását alapvetően két nagyvállalat, az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. és a Tisza Volán Zrt. működése határozza meg, annak ellenére, hogy

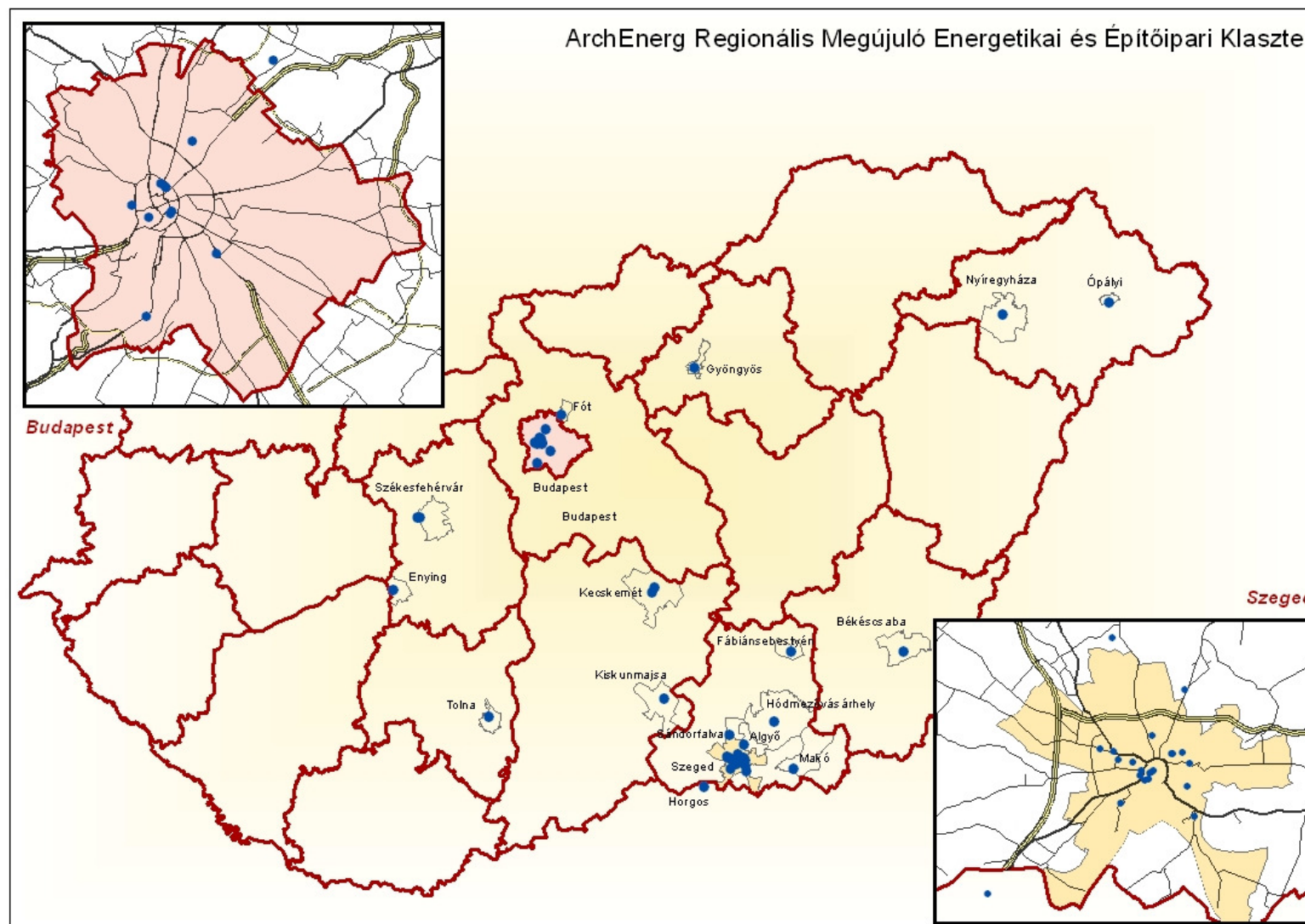
(elsősorban a belépéseknek köszönhetően) a KKV csoportra vonatkozó adatok is javultak valamelyest.

A 2008-as pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter maradéktalanul teljesítette.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁸	✓

⁸ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

Az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.8 Ökopolisz Klaszter

Alapítás, szakterület

A klasztert 2008.08.08-án alapította 19 tag, elsősorban a közép-dunántúli régióra fókuszáló tevékenységgel. Az ÖKOPolisz Klaszter, mint tudásorientált klaszter, nyitott kezdeményezésként, középpontjában az információ-áramoltatással, a tapasztalat és tudás cserével, az ipari, mezőgazdasági és kommunális környezetterhelés csökkentésére alakult kezdeményezés, amelynek tagjai összefognak az innovatív húzóágazatok által generált, fenntartható, környezetközpontú gazdaság- és térségfejlesztés megteremtésére.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

ÖKOPolisz Klaszter	2007 tényadatok	2010 tervadatok	2010 tényadatok	A 2010 évi adatok 2007-hez viszonyított aránya (%)
Tagok száma	32	n.a.	43	134%
KKV tagok száma	21	n.a.	24	114%
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	1 531	1 715	8 416	550%
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	702	767	905	129%
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	8 265	9 303	70 300	851%
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	5,40	5,42	8,4	155%
Árbevétel (millió Ft)	100 147	120 649	4 431 530	4425%
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	24 482	26 823	24 658	101%
Export árbevétel (millió Ft)	n.a.	n.a.	38 851	n.a.
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	3 283	n.a.	7 877	240%

Forrás: EMIR és saját adatok

A klaszter összetétele

Az elmúlt években a klaszter jelentős fejlődésen ment keresztül, így mára 43 tagot számlál. Az ÖKOPolisz Klaszter összetétele határozottan illeszkedik az EU 7. keretprogramjának akcióiban definiált kutatásorientált klaszter koncepcióhoz, azaz benne az innovációs lánc minden szereplője képviseltetve van. Jelen vannak kutatószervezetek illetve önkormányzatok, mint a régió közigazgatási szereplői és jelentős az ezekhez a közigazgatási szereplőkhöz kapcsolódó vállalkozások száma is. A klaszter összetételében egyértelműen a KKV jelleg a meghatározó, a 43 tagból 24 KKV, amelyeknek lehetőségük van a generált innováció-vezérelt projektekbe akár egymással folytatott partnerség, akár a többi klasztertaggal kialakított együttműködés révén bekapcsolódni. Ez együttműködéseket és közös projekteket tesz számukra lehetővé olyan nagyvállalatokkal és/vagy befektetőkkel, mint MOL Nyrt., Nitrogénművek Zrt., Bakonyi Erőmű Zrt., D-ÉG Thermoset Kft., HUMANSOFT Kft.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A klaszter tagvállalatai 2010-ben 8.416 munkavállalót foglalkoztattak közvetlenül, míg 2007-ben mindössze 1.531 főt. A MOL Nyrt. klaszterbe történő belépésével egyidejűleg a klaszter vállalkozásai által foglalkoztatottak létszáma ugrásszerűen megemelkedett, hiszen a nagyvállalat egymaga 5.496 főt foglalkoztatott 2010-ben. Ki kell azonban emelni, hogy a vállalati foglalkoztatottak száma a MOL Nyrt. adatai nélkül is közel megkétszereződtek a 2007-es állományi létszámhoz viszonyítva, számuk 2010-ben elérte a 2.920 főt.

A foglalkoztatottak több mint 25%-a (2.178 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel, az azonos szakterületen megszerzett Ph.D fokozatok száma 17.

A foglalkoztatottak számának növekedése értelemszerűen a személyi jellegű ráfordítások abszolút értékének a növekedését is maga után vonta, a 2007-ben kifizetett 8,2 milliárd Ft

helyett 2010-ben 70,3 milliárd Ft-ot* fordítottak erre a célra. Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások is növekvő tendenciát mutatnak, 2007-ben ennek értéke elérte az 5,3 millió Ft-ot, míg 2010-ben ez az érték meghaladta a 8 millió Ft-ot (8,36 millió Ft).

Az árbevétel alakulása

A tagvállalatok 2010. évi árbevétele 4.431 milliárd Ft volt, amiből a MOL Nyrt. 97%-kal részesedik (4.298 milliárd Ft). A MOL Nyrt.-t leszámítva a klaszternek további 15 olyan tagja van, amelyek árbevétele meghaladja az 1 milliárd Ft-ot, összesített árbevételük eléri a 129 milliárd Ft-ot. A klaszter tagvállalatai MOL nélkül 132,8 milliárd Ft-os árbevételt értek el 2010-ben, ami 32%-os növekedést jelent a 2007-es 100,1 milliárd Ft-hoz képest. A KKV-k 24,5 milliárd Ft árbevételt értek el, ami kiemelkedően jó eredménynek számít, azonban ez a vállalatok összes árbevételének mindössze 0,5%-át jelenti.

Az export a teljes árbevétel kevesebb, mint 1%-át (38,8 milliárd Ft-ot) teszi ki. Ha a MOL Nyrt. adatait nem vesszük figyelembe, akkor ez az érték 29,2%-ra emelkedik. A KKV-k 2010-ben 7,9 milliárd Ft export árbevételt értek el, ami a teljes árbevételük 32%-át jelenti. Ki kell emelni, hogy 2007-ben ez az arány mindössze 13% volt, így jelentős előrelépés történt ezen a téren, ami elsősorban a klaszter 5 közép-vállalkozásának köszönhető.

A klaszter térbeli aspektusai

Az Ökopolisz klaszter menedzsment szervezete veszprémi székhelyű és tagjainak túlnyomó többsége is a közép-dunántúli régióban helyezkedik el. A klaszter szakterületéből adódóan régióon belüli kiterjedése a többi vizsgált klaszterhez képest kevésbé koncentrálódik a pólusvárosok köré, a tagok régióon belüli elhelyezkedése sokkal egyenletesebb képet mutat. Másodlagos központként jelen esetben is a főváros emelhető ki, ezen kívül csak Komárom-Esztergom és Csongrád megyék érintettek. (8. sz. térkép)

* A MOL Nyrt. esetében csak a belföldi személyi jellegű ráfordításokat vettük figyelembe

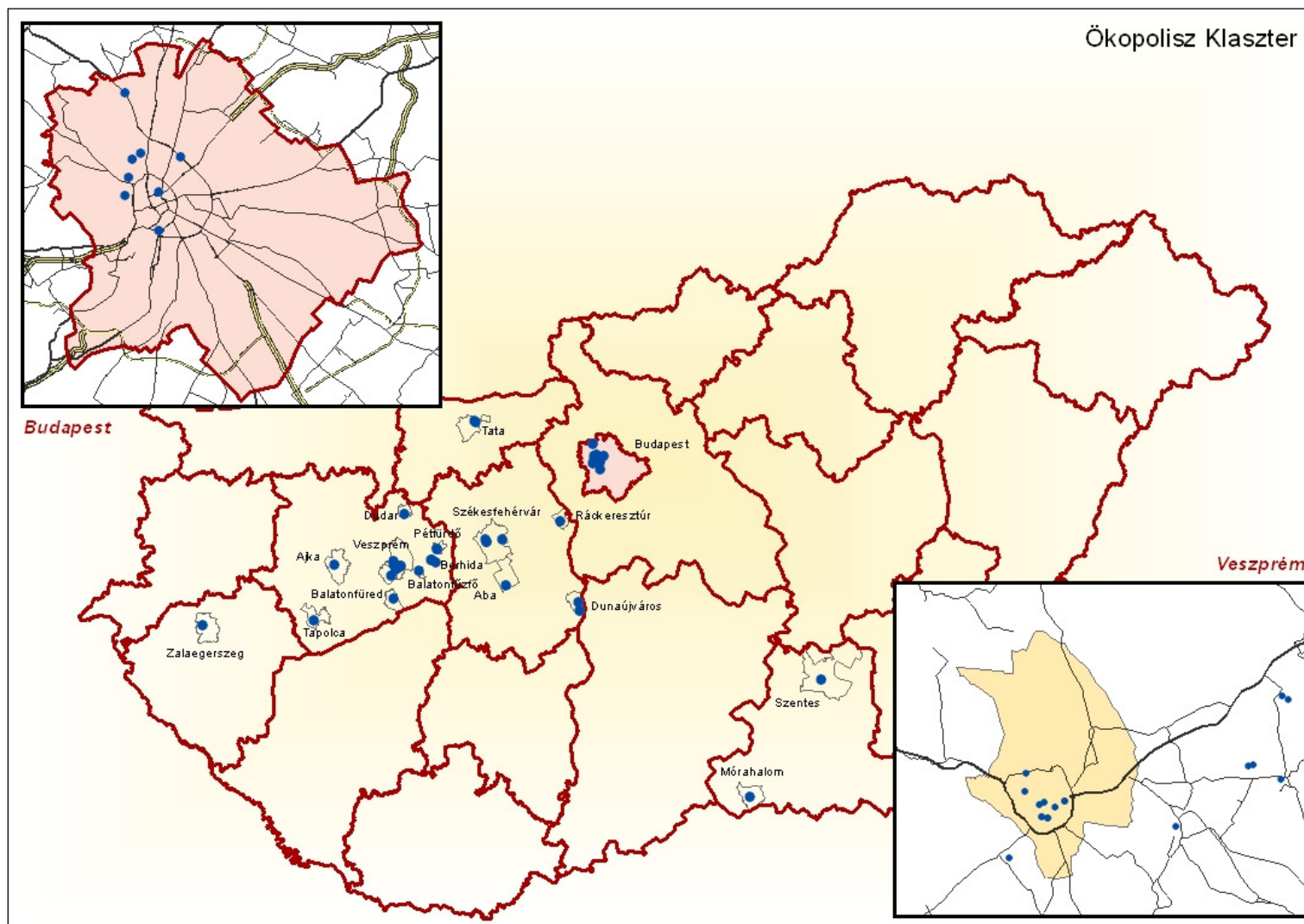
Megállapítások

A korábbi pályázatban bemutatott 2010-re vonatkozó tervszámokat (foglalkoztatás, személyi jellegű ráfordítások, árbevétel növekedés) a klaszter teljesítette. Ezek a tervszámok a MOL Nyrt. klaszterhez történő csatlakozásával automatikusan teljesültek, de a MOL adatai nélkül végzett számítások is azt támasztják alá, hogy a klaszter jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt időszakban, és a tervszámok a MOL Nyrt. belépése nélkül is teljesültek volna. Kiemelkedően jó eredményeket értek el a KKV tagok is a vizsgált területeken, még akkor is, ha adataik a klaszter kumulált adataihoz viszonyítva eltörpülnek.

A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓
A 2008-as tervszámok teljesültek⁹	✓

⁹ A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

Az Ökopolisz Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.9 Információmenedzsment Innovációs Klaszter

Alapítás, szakterület

A klaszter 2008.10.27-én 9 alapító taggal kezdte meg működését. Az Információmenedzsment Innovációs Klaszter működése során kiemelt hangsúlyt fektet a mobil térinformatikai célalkalmazásokra, a specializált ügyviteli alkalmazásokra, valamint az elemző-, tervezőeszközök fejlesztésére. A klaszter tagjainak termékportfóliója kizárólag információmenedzsment termékekből, illetve ezekhez kapcsolódó szolgáltatásokból épül fel.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Információmenedzsment Innovációs Klaszter	2010-es tényadatok
Tagok száma	21
KKV tagok száma	21
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	232
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	232
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	744
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	3,21
Árbevétel (millió Ft)	3 279
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	3 279
Export árbevétel (millió Ft)	110
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	110

Forrás: EMIR

A klaszter összetétele

A klaszter 2011-ben az akkreditációs pályázatát 21 taggal nyújtotta be, ebből 9 tag mikrovállalkozásnak, 12 tag pedig kisvállalkozásnak minősül. Középvállalkozás, nagyvállalat nincs a klaszterben, és a nonprofit szektor sem képviselteti magát.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A foglalkoztatási hatás tekintetében a klaszter messze elmarad a többi vizsgált klasztertől, ami a klaszter összetételéből adódik. A 21 vállalkozás mindösszesen 232 főt foglalkoztat, az

MAG Zrt. - Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Zrt. 46
 Cím: 1139 Budapest, Váci út 81-83.
 Levelezési cím: 1539 Budapest Pf.:684.
 Tel.: +36 40/200-617
 E-mail: info@magzrt.hu
 www.magzrt.hu
 www.ujszechenyiterv.gov.hu

egy vállalkozás által foglalkoztatottak átlagos létszáma 11 fő, ami a kisvállalkozói kategória alsó határa. Foglalkoztatás tekintetében a legjelentősebb vállalkozásnak a Sense/Net Zrt. minősül, amely 36 fő munkavállalónak biztosított munkahelyet 2010-ben.

A foglalkoztatottak 39%-a (90 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel.

A személyi jellegű ráfordítások 2010-ben meghaladták a 744 millió Ft-ot, 2008 és 2009-ben ez az érték 634 ill. 633 millió Ft volt, vagyis közel 18%-os növekedést figyelhetünk meg ezen a téren. Ez jelentős mértékű növekedésnek számít, figyelembe véve azt is, hogy jelen esetben a vizsgálatot nem torzítják a tagok ki- ill. belépései, mindhárom évben ugyanazon 21 tagvállalat adatait vettük figyelembe. Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások értéke valamivel több mint 3,2 millió Ft volt 2010-ben.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele 3,27 milliárd Ft volt, ami elég alacsonynak mondható a többi vizsgált klaszterhez viszonyítva. Ez szintén a klaszter összetételének köszönhető, hiszen a klasztert alkotó mikro- és kisvállalkozásai közül egyik árbevétele sem éri el az 1 milliárd Ft-ot. A legnagyobb árbevételt a DSS Consulting Informatikai és Tanácsadó Kft. érte el, 2010-es árbevétele meghaladva az 534 millió Ft-ot. A teljes árbevétel mindössze 3,35%-a (110 millió Ft) származott exportból 2010-ben, ami egy viszonylag szerény érték, de az egy évvel korábbi 76 millió Ft-os export árbevételhez viszonyítva mindenképp előrelépésről beszélhetünk.

A klaszter térbeli aspektusai

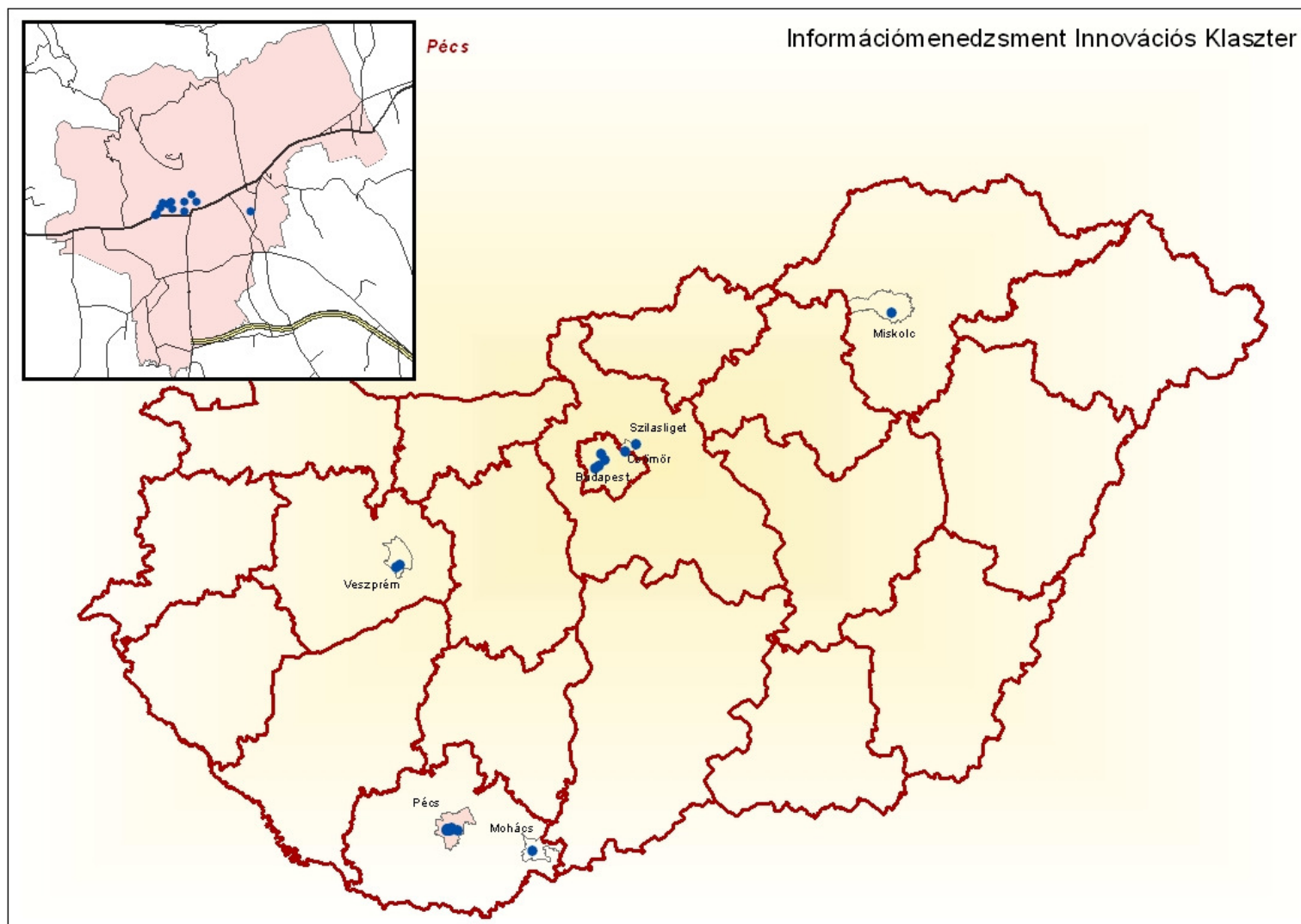
Az Információmenedzsment Innovációs Klaszter tevékenysége a dél-dunántúli és a közép-magyarországi régiókban koncentrálódik, így itt is egy kétpólusú klaszterről beszélhetünk. A

két említett régiótól eltekintve csak Miskolc és Veszprém városok érintettek még. (9. sz. térkép)

Megállapítások

Tekintettel, hogy a klaszter 2011 decemberében, az ÚSZT keretében került akkreditálásra, jelen esetben hosszabb időtávot nem tudtunk megvizsgálni sem az árbevétel, sem pedig a foglalkoztatottak tekintetében. A rendelkezésünkre álló adatok alapján elmondható, hogy az Információmenedzsment Innovációs Klaszter a 2010. évi adatai alapján a kisebb klaszterek közé tartozik, összetétele alapján homogén (kizárólag KKV-k alkotják), foglalkoztatási és gazdasági súlya a többi vizsgált akkreditált klaszterhez viszonyítva alacsonyabb.

Az Információmenedzsment Innovációs Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.10 Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter

Alapítás, szakterület

A Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter (KDRIK) 2006. július 20-án alakult meg 16 alapító taggal. A klaszter az együttműködő vállalatok jellege alapján horizontálisan szerveződött, tagjai alapvetően informatikai szakterületen dolgozó KKV-k. A 2006. évi alakulás óta a klasztertagok együttműködésével megvalósított projektjeinek száma kétjegyű, azaz a 6 éve alakult klasztert a valós kooperációs munka tartja össze.

A klaszter fontosabb gazdálkodási adatai

Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	2010-es tényadatok
Tagok száma	24
KKV tagok száma	20
Tagvállalatok statisztikai állományi létszáma (fő)	269
KKV tagok statisztikai állományi létszáma (fő)	269
Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	948
Egy főre jutó átlagos személyi jellegű ráfordítás (millió Ft)	3,52
Árbevétel (millió Ft)	4 400
KKV tagok árbevétele (millió Ft)	4 400
Export árbevétel (millió Ft)	226
KKV-k exportból származó árbevétele (millió Ft)	226

Forrás:EMIR

A klaszter összetétele

A klaszter működését a 20 KKV tagvállalat, a Dunaújvárosi Főiskola, a Fejér megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága, a Nyugat-magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kara, valamint az Óbudai Egyetem Alba Regia Egyetemi Központja, így összesen 24 tag biztosítja. A KDRIK speciális jellegzetessége, hogy forprofit tagjai döntően mikro és kisvállalkozások, a legnagyobbak is a középvállalat kategória alsó határán mozognak.

A klaszter foglalkoztatási hatása

A 20 vállalkozás mindösszesen 269 főt foglalkoztat, az egy vállalkozás által foglalkoztatottak átlagos létszáma 13,5 fő. Foglalkoztatás tekintetében a legjelentősebb vállalkozásnak a SEAWING Fejlesztő és Szolgáltató Kft. minősül, amely 68 fő munkavállalónak biztosított munkahelyet 2010-ben. A foglalkoztatottak 35%-a (93 fő) rendelkezik műszaki, természettudományi, orvosi vagy agrár irányú felsőfokú végzettséggel.

A személyi jellegű ráfordítások 2010-ben meghaladták a 948 millió Ft-ot, 2008 és 2009-ben ez az érték 736 ill. 903 millió Ft volt, vagyis 28 %-os növekedést figyelhetünk meg ezen a téren. Ez jelentős mértékű növekedésnek számít, figyelembe véve azt is, hogy jelen esetben a vizsgálatot nem torzítják a tagok ki- ill. belépései, mindhárom évben ugyanazon 20 tagvállalat adatait vettük figyelembe. Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások értéke valamivel több mint 3,5 millió Ft volt 2010-ben.

Az árbevétel alakulása

A klaszter tagvállalatainak 2010. évi árbevétele az összetételből adódóan mindössze 4,4 milliárd Ft volt, a klasztert alkotó mikro- és kisvállalkozásai közül egyik árbevétele sem éri el az 1 milliárd Ft-ot. A legnagyobb árbevételt a SEAWING Fejlesztő és Szolgáltató Kft. érte el, 2010-es árbevétele meghaladva az 921 millió Ft-ot. A gazdasági szempontból öt legjobban teljesítő vállalat (SEAWING Fejlesztő és Szolgáltató Kft., Rubin Informatikai Zrt., Mortoff Informatikai Tanácsadó és Szolgáltató Kft., Ablakszerker Kft., UNICOMP Kft.) közös 2010. évi árbevétele 2,9 milliárd Ft volt. A teljes árbevétel mindössze 5%-a (226 millió Ft) származott exportból 2010-ben, ami jelentős visszalépés az egy évvel korábbi 509 millió Ft-os export árbevételhez viszonyítva.

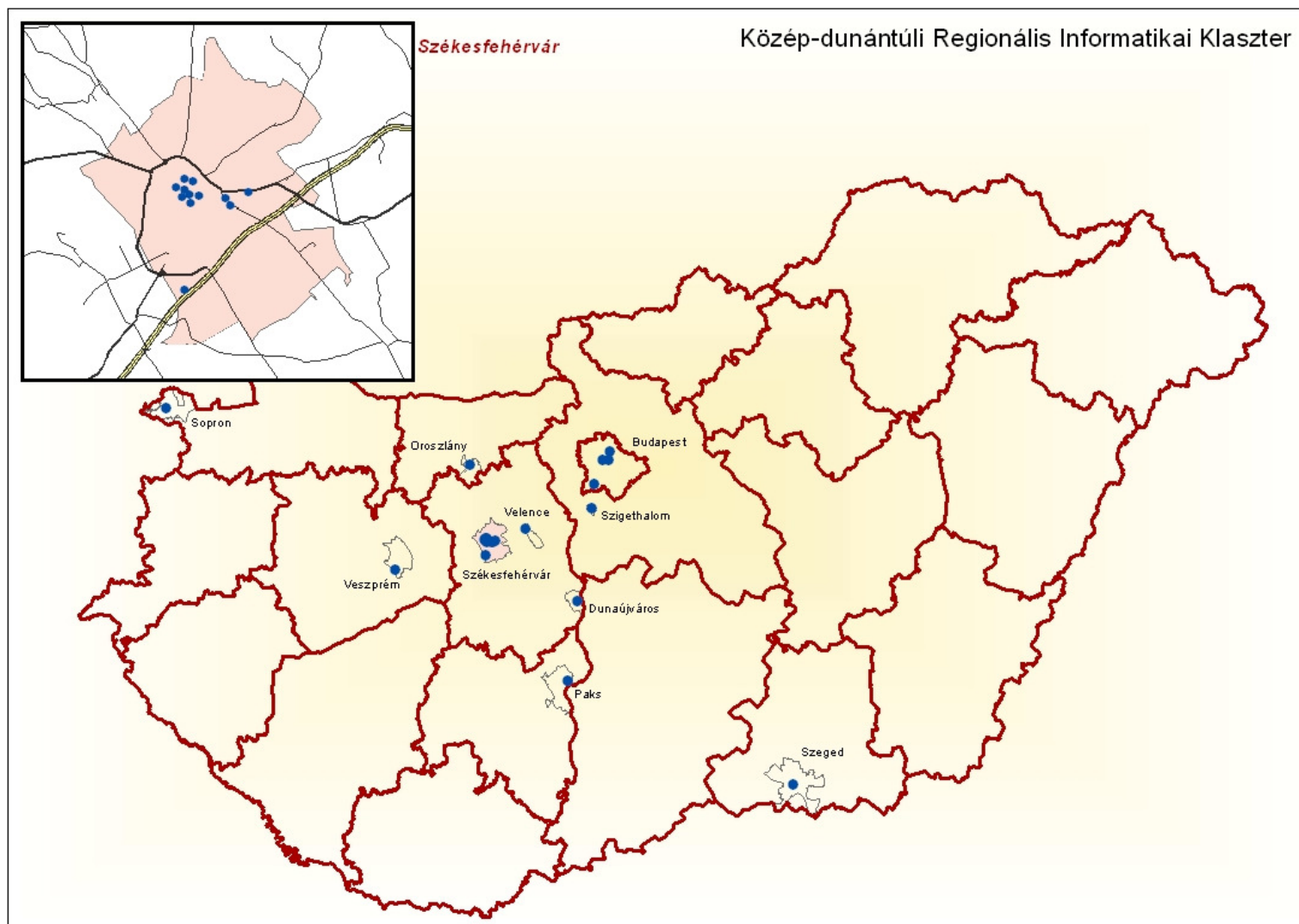
A klaszter térbeli aspektusai

A Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter tevékenysége döntően a közép-dunántúli régióban koncentrálódik, a 24 tagból 16 tag itt helyezkedik el. A klasztertagokból nagyobb számmal még a közép-magyarországi régió részesedik, itt 5 tag található, a dél-dunántúli, dél-alföldi és nyugat-magyarországi régiókban egy-egy tagot találhatunk elszórtan. (10. sz. térkép)

Megállapítások

Figyelembe véve, hogy a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter is 2011 decemberében nyerte el első alkalommal az akkreditált innovációs klaszter címet, így itt sem tudunk egy hosszabb időtávot megvizsgálni az árbevétel, és a foglalkoztatottak tekintetében. A rendelkezésünkre álló adatok alapján elmondható, hogy az Információmenedzsment Innovációs Klaszterhez hasonlóan a klaszter a 2010. évi adatai alapján a kisebb klaszterek közé tartozik, foglalkoztatási és gazdasági súlya a többi vizsgált akkreditált klaszterhez viszonyítva alacsonyabb.

A Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

2.11 Megállapítások

A klaszterek gazdálkodási adatainak alakulása

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a klaszterek kumulált gazdálkodási adatainak alakulását fontossági sorrendben az alábbi tényezők határozzák meg:

- **Tagvállalatok számának változása** – a klaszter kumulált mutatóit leginkább a klaszter tagvállalatok számának csökkenése vagy növekedése befolyásolja. Példaként az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klasztert lehet megemlíteni, ahol a 2008-as akkreditációt követő 3 évben 15 új tag lépett be a klaszterbe. Elsősorban ennek a dinamikus bővülésnek köszönhetően a foglalkoztatottak száma 30%-kal növekedett, az árbevétel pedig több mint kétszeresére emelkedett.
- **Nagyvállalati mutatók alakulása** – kiemelkedően fontos tényező a nagyvállalati tagokkal rendelkező klaszterek esetében a nagyvállalati mutatók alakulása, hiszen ezek gyakran 80-90%-os arányban részesednek a klaszterek kumulált adataiból, így ezen vállalatok legkisebb elmozdulása az egész klaszter szintjén érzékelhető. Erre legjobb példa a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter, ahol a GE Hungary Kft. 3.218 fővel csökkentette a munkavállalóinak a számát az elmúlt három évben, ami radikálisan átalakította a klaszter foglalkoztatási adatait és a személyi jellegű ráfordításokat is.
- **KKV tagvállalatok szerves fejlődése** – az elmúlt évek gazdasági folyamatainak köszönhetően az egyes tagvállalatok szerves fejlődése az előző két tényezőhöz viszonyítva kevésbé érezteti hatását a kumulált adatok alakulásában. Általánosságban véve elmondható, hogy a KKV adatok javultak az elmúlt időszakban, bár némely esetben a növekedés nem jelentős mértékű, inkább stagnálás közeli állapotot mutat.

Természetesen a valóságban a fentiekben ismertetett tényezők csak nagyon ritkán jelennek meg „tisztán”, általában ezek különböző kombinációi szoktak előfordulni. A Magyar Medikai

Gyártók és Szolgáltatók Klasztere például jelentős fejlődésen ment keresztül 2007-hez viszonyítva, mind a foglalkoztatás, mind az árbevétel, mind pedig az export tevékenység területén. Ennek oka egyrészt a tagok számának gyors növekedése, másrészt viszont a 2008-as pályázatban már szereplő KKV tagok megerősödése. Másik ilyen példa lehet az Ökopolisz Klaszter, amely esetében a mutatók erőteljes javulását egy nagyvállalati tag (MOL Nyrt.) belépése váltotta ki, de a klaszter szintű mutatók a nagyvállalat adatai nélkül számolva is erősödést jeleznek valamennyi vizsgált dimenzióban.

A nyolc korábban már akkreditációs címmel rendelkező klaszter közül mindössze két esetben, a Goodwill Biotechnológiai Klaszter és a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter esetében nem tapasztalhattunk növekedést minden mutató esetében a vizsgált időszakra vonatkozóan. A kiváltó ok mindkét esetben egy-egy nagyvállalat volt, a Goodwill Biotechnológiai Klaszterből kivált a Videoton Holding Zrt., a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter esetében pedig a GE Hungary Kft. csökkentette jelentősen a foglalkoztatottak létszámát. Mindezekről függetlenül megfigyelhető, hogy a két klaszter KKV adatai jelentősen javultak a megvizsgált három évben, ami általánosságban véve mind a nyolc klaszterre elmondható. A KKV csoportok számára tehát hasznos és vonzó a klaszterben történő együttműködés, hiszen a vizsgált időszakban a mutatóik pozitív irányba mozdultak el, számuk pedig jelentősen növekedett.

A klaszterek térbeli aspektusai

A klaszterek tagjainak térbeli elhelyezkedését megvizsgálva megállapítható, hogy a vizsgálatba bevont 10 klaszter alapján két klaszterszerveződési típust különböztethetünk meg:

- 1. Egypólusú klaszter** - amikor a klaszter tagjainak túlnyomó többsége egy adott településen vagy annak közvetlen környezetében koncentrálódik, és csak elvétve akad egy-egy tag, amely ettől a településtől távolabb esik. Megfigyelhető, hogy ezek

a központi elhelyezkedésű települések minden esetben egy-egy regionális központot jelentenek és körülöttük szatellitként jelennek meg további olyan tagok, amelyek a központhoz földrajzilag közel helyezkednek el, a régió határait általában át nem lépve. Tipikus példája az egypólusú klaszternek a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók klasztere, ahol a 31 klasztertagból 28 a fővárosban és annak vonzáskörzetében helyezkedik el, vagy a Pécs központú Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter.

- 2. Kétpólusú klaszter** – megfigyelhető, hogy valamely regionális központnak itt is domináns szerepe van, azonban kialakul egy másodlagos központ is. Megfigyelhető továbbá, hogy a másodlagos központ is minden esetben egy regionális központ köré szerveződik. Amennyiben a klaszter központját valamely konvergencia régió központja képezi, úgy a másodlagos központ szerepét minden esetben a főváros tölti be. Az ilyen jellegű szerveződésnek jellemző példája a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter, ahol a 39 tagból 22 tag Szegeden és közvetlen környezetében helyezkedik el, további 14 tag pedig Budapesten.

A térbeli elrendeződés tekintetében ki kell tehát emelni a regionális központok kiemelkedő szerepét az innovációs klaszterek szerveződésében. A vizsgált 10 klaszter összesen 315 tagjából 245 tag (a tagok 78%-a) ezen központok közigazgatási határain belül helyezkednek el, és ez a szám nem tartalmazza a közvetlen vonzáskörzetben megtelepedett tagokat. Jelen vizsgálat alapján a regionális központok közül kiemelkedő jelentőséggel bír Budapest, Szeged és Pécs, míg Miskolcon és Győrött mindössze 2 ill. 1 klasztertag helyezkedik el. Ennek megfelelően regionális kitekintésben is elmondható, hogy az észak-magyarországi és a nyugat-dunántúli régiók érintettek legkevésbé az innovációs klaszterek szerveződésében.

Megyei szinten vizsgálva, három olyan megyét emelhetünk ki, amelyekből egyetlen vállalkozás sem csatlakozott a szóban forgó 10 klaszterhez, ezek Nógrád, Jász-Nagykun-Szolnok és Vas megyék, Zala és Békés megyék pedig csak egy-egy tagvállalattal részesednek az összesen 315 tagból. (11. sz. térkép)

A regionális központok, megyék, régiók esetében természetesen egy végleges rangsor még nem állítható fel a klaszteresedés tekintetében, hiszen a vizsgálat mindössze az Új Széchenyi Terv keretében akkreditált 10 darab innovációs klasztert öleli fel. Ennek nagyobb relevanciája akkor lesz, ha az akkreditáció előrehaladtával a lehető legtöbb innovációs klaszter felkerült a térképre.

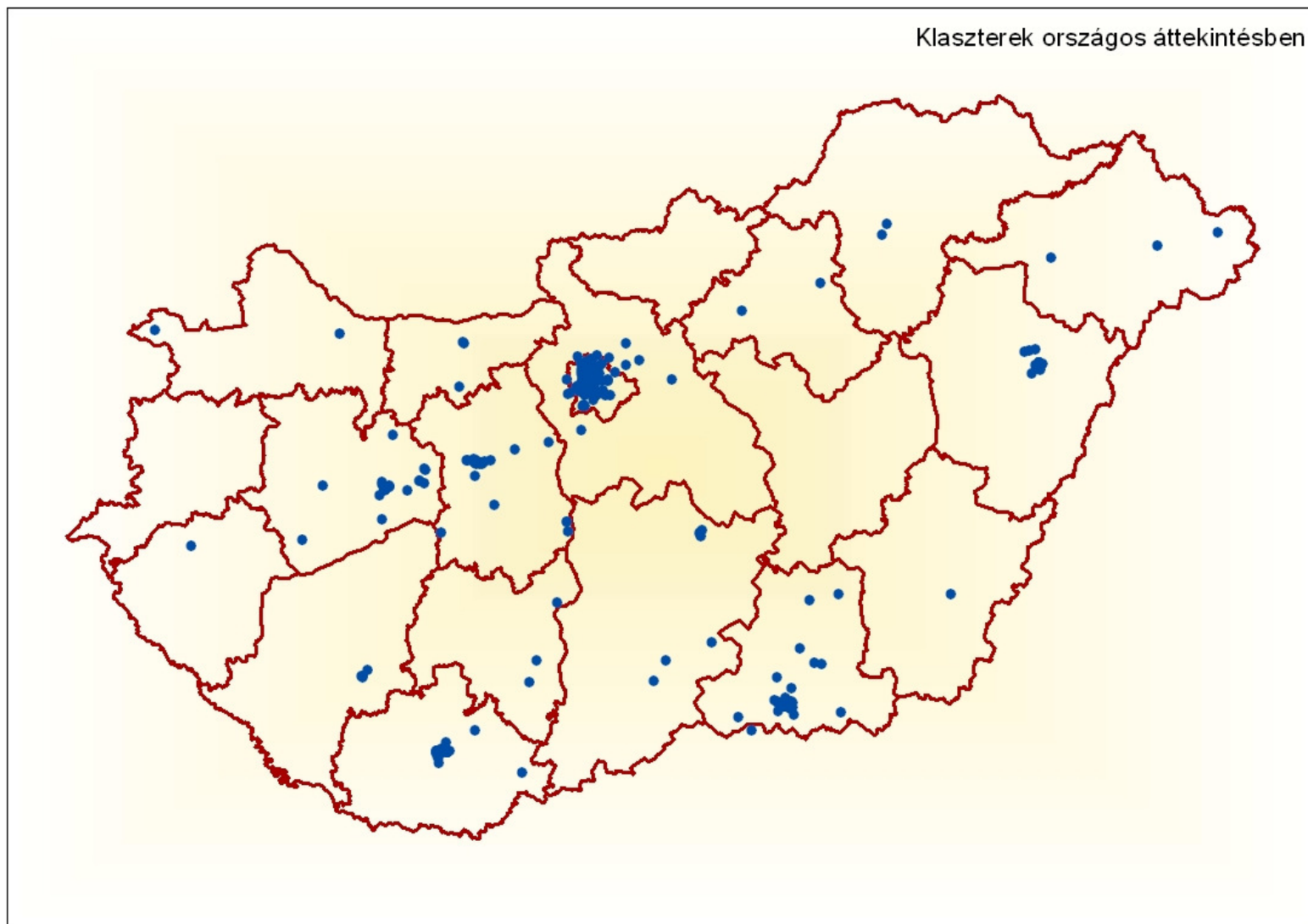
Az Új Széchenyi Terv keretében akkreditált innovációs klaszterek legfontosabb mutatóinak alakulása

	Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	Goodwill Biotechnológiai Klaszter	Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	Ökopolisz Klaszter	Információ-menedzsment Innovációs Klaszter*	Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter*
A klaszter tagjainak száma növekedett a korábbi akkreditáció időpontjához képest	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	NA	NA
A klaszter tagvállalatai által foglalkoztatott munkavállalók száma növekedett	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	NA	NA
A személyi jellegű ráfordítások növekedtek	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	NA	NA
A klaszter tagvállalatainak összes árbevétele növekedett	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	NA	NA
A klaszter KKV tagvállalatainak export árbevétele növekedett	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	NA	NA
A 2008-as tervszámok teljesültek**	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	NA	NA

* A klaszter első alkalommal került akkreditálásra, így nincs viszonyítási alap

** A tervszámok esetében a foglalkoztatottak számát, a személyi jellegű ráfordításokat és az összes árbevételt vettük figyelembe.

A vizsgálatba bevont 10 akkreditált innovációs klaszter tagjainak térbeli elhelyezkedése

3. Az Új Széchenyi Terv keretében akkreditált klaszterek összesített adatainak vizsgálata

Jelen fejezet a korábban már említett 5 értékelési dimenzió mentén (foglalkoztatás, KKV jelleg, exportorientáltság, együttműködés, innováció) vizsgálja meg a 10 akkreditált innovációs klaszter teljesítményét, összesített adatait.

3.1. Foglalkoztatás

A vizsgálatba bevont 10 innovációs klaszter vállalkozásnak minősülő tagjai 37.967 fő munkavállalót foglalkoztattak 2010-ben, ami országos viszonylatban a foglalkoztatottak körülbelül 1%-át jelenti. A foglalkoztatás tekintetében a legnagyobb súllyal a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter, a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter és az Ökopolisz Klaszter rendelkeznek, együttesen az összes foglalkoztatott közel 80%-át tömörítve.

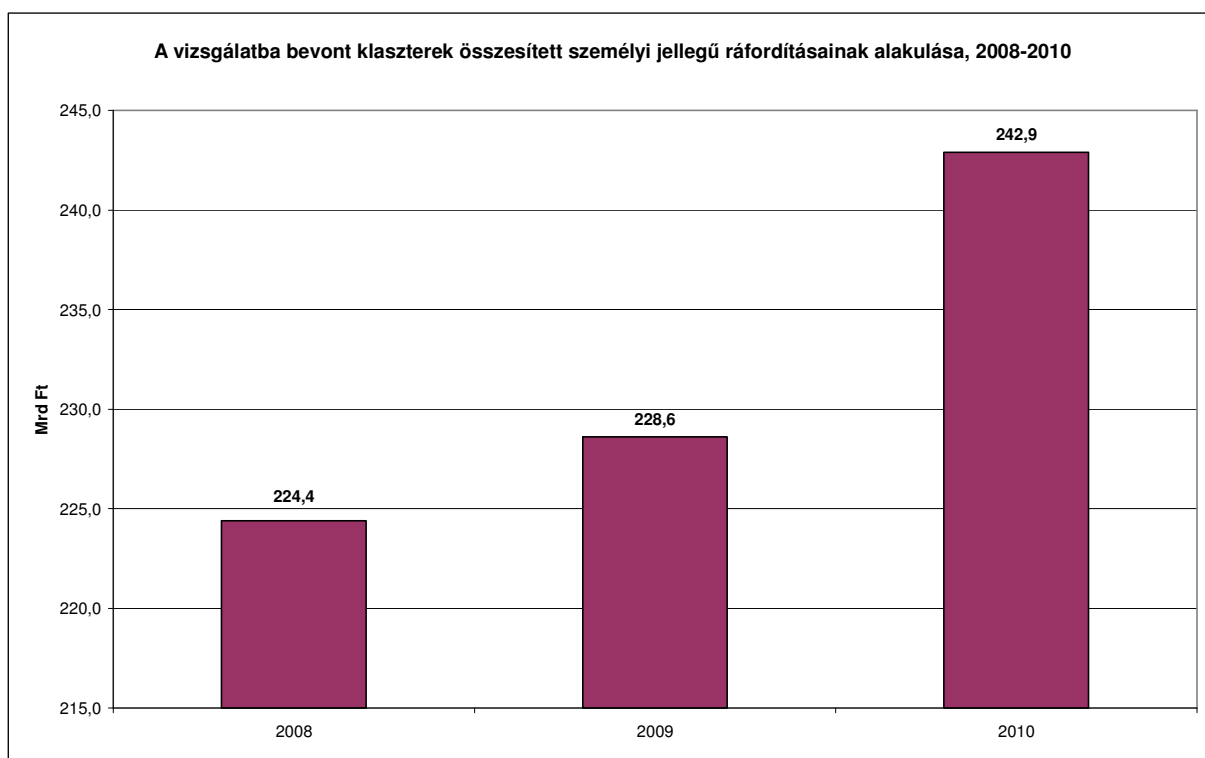
A 4 kifejezetten KKV fókuszú klaszter (Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter, Goodwill Biotechnológiai Klaszter, Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter, Információmenedzsment Innovációs Klaszter) összesen a foglalkoztatottak alig 5%-át birtokolják, és egyik klaszter munkavállalóinak létszáma sem haladja meg az 1.000 főt. Az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter és az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter ebben a tekintetben a középmezőnyben helyezkedik el, 3.428 ill. 2.265 fő munkavállalót foglalkoztatva.

Klaszter megnevezése	Foglalkoztatottak száma (2010)
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	10 870
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	10 716
ÖKOPolisz Klaszter	8 416
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	3 428
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	2 265
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	993
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	402
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	376
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	269
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	232
Összesen	37 967

Forrás: EMIR

A személyi jellegű ráfordítások a 10 klaszter esetében 2008 és 2010 között folyamatosan növekvő tendenciát mutatnak. (1. diagram)

1. sz. diagram

Forrás: EMIR

Fontos kiemelni, hogy ebben a vizsgálatban mindhárom év esetében ugyanazon vállalkozások adatait vettük figyelembe, így jelen esetben a belépő vagy kilépő tagok adatai nem torzítják a felmérést. A foglalkoztatottsághoz való hozzájáruláshoz hasonló sorrend alakult ki a személyi jellegű ráfordítások terén is, hiszen a több főt foglalkoztató klaszterek értelemszerűen nagyobb összegeket fordítanak személyi jellegű ráfordításra.

Klaszter neve	Személyi jellegű kiadások (2008)	Személyi jellegű kiadások (2009)	Személyi jellegű kiadások (2010)
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	57 457 183 000	70 010 645 000	77 154 365 000
ÖKOPolisz Klaszter	68 534 056 000	67 665 622 000	70 396 788 000
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	57 797 782 000	50 988 918 000	53 200 597 000
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	22 080 132 000	21 094 572 000	22 507 012 000
ArchEnergy Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	7 984 327 000	8 004 340 000	7 962 870 000
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	3 971 660 000	4 008 112 000	4 378 710 000
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	4 198 595 000	4 028 668 000	4 272 189 000
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	1 015 743 000	1 330 937 000	1 407 208 000
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	736 011 000	903 205 000	948 122 000
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	634 423 000	633 089 000	744 414 000
Összesen	224 409 912 000	228 668 108 000	242 972 275 000

Forrás: EMIR

Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások átlagos értéke 6,4 millió Ft. Ennek vizsgálata már kicsit más képet mutat, az első helyre a Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter kerül a Roche Magyarország Kft. kiugró adatainak köszönhetően. A Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter, és az Ökopolisz Klaszter itt is az élmezőnyben marad, az ArchEnergy Klaszter azonban a középmezőnyből visszaesik a kilencedik helyre. Az egy főre jutó személyi

jellegű ráfordítások az Információmenedzsment Innovációs Klaszter esetében a legalacsonyabbak, itt alig haladva meg a 3,2 millió Ft-ot.

A személyi jellegű ráfordítások előző két évhez viszonyított átlagos változása a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter és a Goodwill Biotechnológiai Klaszter esetében volt a legmagasabb, 121% ill. 119%-os értéket mutatva. Ebben a tekintetben kimondottan jó eredményeket értek el a KKV orientált klaszterek, hiszen 4-20% közötti növekedést könyvelhetnek el. Ebben a tekintetben az Információmenedzsment Innovációs Klaszter már a negyedik helyet foglalja el, átlagos növekedési üteme meghaladja a 17%-ot. Minimális csökkenést csak két klaszter esetében tapasztalhattunk, az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter és a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter esetében a ráfordítások 99,6% ill. 97,8%-ra csökkentek.

A klaszter megnevezése	Egy főre jutó személyi jellegű ráfordítás (2010)	Személyi jellegű ráfordítások változása (bázisévek: 2008, 2009)
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	10 892 313	109,75%
ÖKOPolisz Klaszter	8 364 637	103,37%
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	7 097 918	121,06%
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	6 565 639	104,26%
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	4 964 595	97,81%
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	4 302 305	103,85%
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	3 742 574	119,93%
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	3 524 617	115,68%
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	3 515 616	99,61%
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	3 208 681	117,46%
Átlag	6 399 565	107,25%

Forrás: EMIR

3.2. KKV jelleg

A 10 klaszter vállalkozásai 2010-ben összesen 6.136 milliárd Ft árbevételt értek el, amelyhez az összesen 257 KKV-nak minősülő tag 136,5 milliárd Ft-tal járult hozzá. Ez az összes árbevétel alig több mint 2%-a. A legtöbb árbevételt az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter, az Ökopolisz Klaszter és a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter KKV tagjai érték el, mindhárom klaszter esetében a KKV árbevétel meghaladja a 20 milliárd Ft-ot. Gyengébb eredményeket ezen a téren a két újonnan akkreditált klaszter, a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter és az Információmenedzsment Innovációs Klaszter ért el, ahol a KKV-k árbevétele 4,4 ill. 3,3 milliárd Ft.

Klaszter megnevezése	KKV-k összes árbevétele (2010)
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	27 800 643 000
ÖKOPolisz Klaszter	24 658 227 000
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	23 728 813 000
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	17 271 384 000
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	13 772 357 000
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	10 634 489 000
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	6 181 002 000
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	4 764 866 000
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	4 399 887 000
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	3 279 556 000
Összesen	136 491 224 000

Forrás: EMIR

A 10 klaszterre vonatkozóan az egy KKV tagra jutó átlagos árbevétel 531 millió Ft. Ebben a tekintetben a legerősebb KKV-kat az Ökopolisz, az Alliance Informatikai és Innovációs klaszter, valamint a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter tömöríti, itt az egy KKV-ra jutó átlagos árbevétel 800 és 1000 millió Ft között mozog. Az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter és az Információmenedzsment Innovációs Klaszter KKV tagjai az árbevétel tekintetében jóval az átlag alatt maradnak, itt a KKV-k átlagos árbevétele 150 millió Ft között mozog.

Klaszter megnevezése	KKV-k átlagos árbevétele (2010)
ÖKOPolisz Klaszter	1 027 426 125
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	926 688 100
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	818 234 931
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	688 617 850
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	539 730 750
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	483 385 864
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	250 782 421
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	219 994 350
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	156 169 333
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	154 525 050
Átlag	531 094 257

Forrás: EMIR

A klaszterbe belépő KKV-k számát tekintve elmondható hogy a legtöbb KKV tagot (40 KKV) az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter tömöríti, amelyet a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter és az Alliance Informatikai és Innovációs klaszter követ 32 ill. 30 KKV taggal, míg pl. az amúgy kiemelkedő eredményeket elérő Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszterbe mindössze 20 KKV tag lépett be. A legkevesebb KKV tagja (19 KKV) a Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszternek van.

Klaszter megnevezése	KKV-k számossága a klaszterben (db)
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	40
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	32
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	30
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	29
ÖKOPolisz Klaszter	24
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	22
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	21
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	20
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	20
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	19
Összesen	257

Forrás: EMIR

A KKV jelleget jól szemléltető mutató a KKV-k árbevételének aránya a klaszter tagvállalatainak összes árbevételéhez viszonyítva. Ez alapján a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter, a Goodwill Biotechnológiai Klaszter, az Információmenedzsment Innovációs Klaszter és a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter 100%-ban KKV dominanciájú klaszterek, hiszen az előállított árbevétel 100%-ban KKV árbevétel. Magasabb (24%-os) KKV árbevétel aránnyal még az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter rendelkezik. A Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter és az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter esetében ez az arány 10% feletti értéket mutat, míg a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter, Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter és az Ökopolisz Klaszter esetében még az 5%-ot sem éri el az erős nagyvállalati tagoknak köszönhetően.

A klaszter megnevezése	KKV-k árbevételének aránya a klaszter tagvállalatainak összes árbevételéhez viszonyítva
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	100%
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	100%
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	100%
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	100%
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	24,3%
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	12,8%
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	10,9%
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	4,4%
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	1,7%
ÖKOPolisz Klaszter	0,6%

Forrás: EMIR

3.3. Export

A vizsgált klaszterek 2010-es export árbevétele 1.412 milliárd Ft volt 2010-ben, ami az ország kivitelének a 7,7%-át jelentette. Ez az érték 45%-os növekedést jelent a 2008-ban elért 969 milliárd Ft-os export árbevételhez képest. Az adatok mindkét időpontra vonatkozóan ugyanazon vállalati kör adatait tükrözik. A legnagyobb export árbevételt a klaszterek közül a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter érte el a GE Hungary Kft.-nek köszönhetően, amely egymaga több mint 995 milliárd Ft-os export árbevételt realizált. Ezt követi a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter 246 milliárd Ft export árbevétellel és az Alliance Informatikai és Innovációs klaszter 113 milliárddal a Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. ill. a TEVA Magyarország Gyógyszerforgalmazó Zrt. egészségipari nagyvállalatoknak köszönhetően. Az export tekintetében a sort két újonnan akkreditált klaszter zárja, a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter és az Információmenedzsment Innovációs Klaszter, amelyek export árbevétele 226 ill. 110 millió Ft volt.

Klaszter megnevezése	Exportból származó árbevétel (2010)
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	996 562 272 000
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	246 194 656 000
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	113 330 545 000
ÖKOPolisz Klaszter	38 850 773 000
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	11 627 938 000
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	2 747 844 000
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	1 618 448 000
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	1 257 601 000
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	226 014 000
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	110 077 000
Összesen	1 412 526 168 000

Forrás: EMIR

A 2010-es 1.412 milliárd Ft-os export árbevételből 28,5 milliárd Ft-tal részesednek a klaszterek KKV tagjai. A 2010-es KKV export több mint 11%-os növekedést mutat a 2008-ban elért 25,6 milliárd Ft-os árbevételhez képest. A legnagyobb KKV export árbevételt, 11,6 milliárd Ft-ot a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter érte el, ezt követi az Ökopolisz és a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter 7,8 ill. 4,5 milliárd Ft-os KKV export árbevétellel.

A KKV tagok export árbevételét a teljes árbevételükhöz viszonyítva megállapítható, hogy az élmezőnyben a sorrend változatlan marad, az első három helyet továbbra is a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter, az Ökopolisz és a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter foglalja el 49%, 33% ill. 31%-os értékekkel. Nagyobb változás, hogy az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter a középmezőnyből a sor végére kerül, ugyanis a KKV-k export árbevétele a teljes árbevételük mindössze 1,6%-át teszi ki. Megfigyelhető továbbá, hogy ebben a tekintetben az informatikai klaszterek alulmaradnak, a sort ugyanis a négy informatikai klaszter zárja, az egészségipari és környezetipari klaszterek KKV tagjai többszörösen túlteljesítik az eredményeiket.

A KKV export növekedési ütemét tekintve valamelyest átrendeződik a sorrend, itt a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter kerül az első helyre 92%-os növekedéssel, ha a 2010-es adatokat a 2008-as adatokkal vetjük össze. Ezt követi a Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter 55%-os, és az Információmenedzsment Innovációs Klaszter 43%-os növekedéssel. A Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter 15%-os növekedéssel a középmezőnybe kerül vissza, ami valójában azt jelenti, hogy az elmúlt években folyamatosan növekvő jó export eredményeket értek el. Három klaszter KKV-i esetében tapasztalhattunk export árbevétel csökkenést. Az Ökopolisz Klaszter KKV tagjai a 2008-as eredményeik 91%-át, a Goodwill Biotechnológiai Klaszter 85%-át, a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter pedig mindössze 44%-át érték el 2010-ben az export terén.

Klaszter megnevezése	KKV-k exportból származó bevételének aránya a KKV-k teljes árbevételéhez képest (2010)	KKV-k exportbevételének növekedési üteme (bázisév: 2008)
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	49%	115,1%
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	33,1%	192,7%
ÖKOPolisz Klaszter	31,9%	90,5%
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	18,5%	109,5%
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	11,8%	84,5%
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	9,4%	154,8%
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	5,1%	44,4%
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	5%	135,2%
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	3,4%	143,2%
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	1,6%	111,5%
Átlag	20,9%	111,5%

Forrás: EMIR

3.4. Együttműködés

Az együttműködés vizsgálata során három tényezőt vettünk figyelembe: a KKV tagok klasztertagság miatt megfizetett költségeit, a tagvállalatok közös megjelenéseinek a számát, ill. azt, hogy a klaszter rendelkezik-e a Regionális Operatív Program keretében támogatott induló vagy fejlődő klaszterek számára kiírt támogatott pályázattal.

A KKV tagok klasztertagság miatt megfizetett - 10 klaszterre vetített - átlagos költségei 2010-ben elérték a 126.472 Ft-ot. E tekintetben a Goodwill Biotechnológiai Klaszter, az Ökopolisz Klaszter és a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter KKV tagjai hajlandók a legtöbbet áldozni a klaszterszerű együttműködésért, mindhárom klaszter esetében 200.000 Ft felett van ez az érték. A Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter és a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter tagjai által megfizetett költségek összege átlag körüli értéket mutat, a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter tagjai viszont mindössze 12.500 Ft-ot fordítanak erre a célra évente. Ebben a tekintetben a Biotechnológiai Innovációs Klaszter zárja a sort, ahol a tagoknak egyetlen forintjukba sem kerül a klasztertagság.

A klaszter megnevezése	A KKV tagok által a klasztertagság miatt megfizetett költségek (2010)
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	288 385
ÖKOPolisz Klaszter	246 875
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	210 000
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	147 750
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	100 000
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	88 500
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	85 714
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	85 000
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	12 500
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	0

Forrás: EMIR

A közös megjelenések számát tekintve az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter áll a legjobban, a klaszter összesen 25 dokumentációval igazolt olyan közös megjelenést* tudott felmutatni, ahol legalább 3 klasztertag jelen volt. Ezt követi holtversenyben 21 közös megjelenéssel a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter és a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter. A sort az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter és a Goodwill Biotechnológiai Klaszter zárja 8 ill. 6 dokumentált közös megjelenéssel.

A klaszter megnevezése	Közös megjelenések száma
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	25
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	21
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	21
ÖKOPolisz Klaszter	15
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	12
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	11
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	11
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	11
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	8
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	6
Átlag	14

Forrás: EMIR

A Regionális Operatív Program keretében támogatott, induló vagy fejlődő klaszterek számára kiírt támogatott pályázattal a Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klasztert leszámítva valamennyi klaszter rendelkezik.

* A legalább három klaszter tag egyidejű, azonos konferencián/ rendezvényen/kiállításon/kiadványban, történő megjelenései a klaszter megalakulása és az akkreditációs pályázat benyújtása közötti időszakban

3.5. Innováció

A vizsgálatba bevont klaszterek 2010-ben összesen 129 iparjogvédelmi oltalmat birtokoltak. Ennek több mint 26%-a (34 db) a Biotechnológiai Innovációs Klaszterhez köthető, ezzel az első helyet vívta ki magának a klaszter az iparjogvédelmi oltalmak terén. Ezen kívül mindössze egy klaszter rendelkezik 20-nál több oltalommal, az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter. A két új akkreditált klaszter, a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter és az Információmenedzsment Innovációs Klaszter 1-1 iparjogvédelmi oltalommal rendelkezik.

Klaszter megnevezése	Iparjogvédelmi oltalmak száma
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	34
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	21
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	19
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	16
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	14
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	10
ÖKOPolisz Klaszter	8
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	5
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	1
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	1
Összesen	129

Forrás: EMIR

A GVOP 3. prioritás, GOP 1. prioritás és KMOP 1.1-es intézkedés keretében támogatott K+F+I pályázatok számát tekintve, a 10 klaszter összesen 142 támogatott projektet mutatott be. Az élen az újonnan akkreditált Információmenedzsment Innovációs Klaszter áll, holtversenyben a Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszterrel. Mindkét klaszter 22 támogatott K+F+I pályázatot mutatott be. Ezt követi az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter 21 támogatott pályázattal. A bemutatott klaszterek fele 10 és 20 darab közötti projektet sorolt fel, 10-nél

kevesebb támogatott pályázattal a Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter és az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter rendelkeznek.

A klaszter megnevezése	Korábbi K+F+I pályázatok száma
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	22
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	22
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	21
ÖKOPolisz Klaszter	15
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	13
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	12
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	11
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	11
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	9
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	6
Összesen	142

Forrás: EMIR

Az innovatív tevékenységet vizsgáló szempontcsoportban a harmadik vizsgált mutató az adott klaszter K+F adókedvezményt igénybe vevő vállalkozásainak 2010. évi összes árbevételét veti össze a klaszter összes tagvállalatának 2010. évi árbevételével. Ebben a tekintetben döntő szerephez jutottak a klaszterek nagyvállalati tagjai, hiszen a legmagasabb értékeket azok a klaszterek érték el ezen a téren, ahol az árbevétel tömegének a legnagyobb hányadát adó nagyvállalat igénybe vett K+F adókedvezményt. Így 0,99 feletti értékeket ért el elsősorban a MOL Nyrt-nek köszönhetően az Ökopolisz Klaszter, vagy a GE Hungary Kft. révén a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter. Ezzel szemben az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter mindössze 0,08-as értéket ért el ezen a téren, ahol a klaszterben lévő, a kumulált gazdálkodási adatok tekintetében meghatározó szereppel bíró TEVA Magyarország Gyógyszerforgalmazó Zrt. nem vett igénybe 2010-ben K+F adókedvezményt.

Valamelyest átrendeződik a klaszterek közötti sorrend, ha azt vizsgáljuk meg, hogy a klaszterek vállalkozásnak minősülő tagjai milyen arányban vették igénybe az adókedvezményt. A 10

klaszter 283 vállalkozásnak minősülő tagjából 51 tag vett igénybe K+F adókedvezményt 2010-ben, ez a vállalkozások 18%-át jelenti. Ebben a tekintetben a Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter érte el a legjobb eredményeket, ahol a 21 tagvállalatból 7 élt az adókedvezménnyel, ami a vállalkozások több mint 33%-át jelenti. Ezt követi a sorban a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter 32%-os értékkel és az Ökopolisz Klaszter 29,5%-kal, vagyis a két klaszter ebben a tekintetben is élenjáró. Jóval 20% feletti értékeket (28,5 ill. 25%) ért el az Információmenedzsment Innovációs Klaszter és a Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter is. A sort az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter zárja, ahol a 44 vállalkozásból egyik sem vett igénybe K+F adókedvezményt.

A vállalkozások méretét is figyelembe véve elmondható, hogy legnagyobb arányban a közép-vállalkozásnak minősülő tagok éltek az adókedvezmény lehetőségével, az összesen 27 közép-vállalkozásból 14 igénybe vette az adókedvezményt, ami 52%-os arányt jelent. Ezt követik a nagyvállalati tagok 30,7%-kal, a kisvállalkozások 23,7%-kal és a mikrovállalkozások mindössze 3,8%-kal.

Klaszter megnevezése	K+F adókedvezményt igénybevevő tagvállalatok árbevételének aránya (2010)	Adókedvezményt igénybe vevő tagvállalatok aránya (%)
ÖKOPolisz Klaszter	99,5%	29,4%
Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter	99,4%	32%
Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter	97,8%	33%
Pharmapolis Debrecen Innovatív Gyógyszeripari Klaszter	89,9%	17%
Információmenedzsment Innovációs Klaszter	54,6%	28,5%
Goodwill Biotechnológiai Klaszter	42,5%	9%
Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter	41,2%	6,9%
Közép-dunántúli Regionális Informatikai Klaszter	38%	25%
Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter	8%	12,5%
ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter	0%	0%

Forrás: EMIR

3. 6 Megállapítások

Az összesített adatok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a 10 innovációs klaszter több mutató (pl. foglalkoztatás, kivitel) tekintetében nemzetgazdasági szinten is kiemelkedő jelentőséggel bír.

A *foglalkoztatottság* szempontcsoport vizsgálata során megállapítást nyert, hogy az abszolút mutatók terén (pl. foglalkoztatottak száma, összes személyi jellegű ráfordítás) a nagyvállalati tagokkal rendelkező klaszterek érték el a legjobb eredményeket. Hasonló a helyzet az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások tekintetében is, azonban ennek változását vizsgálva megfigyelhető, hogy a KKV orientált klaszterek is jó eredményeket értek el az elmúlt 3 évben.

A *KKV jelleg* tekintetében már vegyesebb a kép. A KKV-k összes árbevételének és az egy KKV-ra jutó átlagos árbevételének vizsgálata során is ugyanaz a 3 klaszter (Ökopolisz Klaszter, Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter és Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter) érte el a legjobb eredményeket, annak ellenére, hogy a legtöbb KKV tagot az ArchEnerg Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter és a Szoftveripari Innovációs Pólus Klaszter számlálja. Megfigyelhető, hogy azon klaszterek KKV tagjai, amelyekben erős nagyvállalatok (pl.: TEVA Zrt., MOL Nyrt., GE Hungary Kft., Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.) is tagok, az árbevétel terén jobban teljesítenek. Ez alól egy kivétel van, a már említett Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter, ahol valamennyi tagvállalat KKV-nak minősül, ennek ellenére mind a KKV-k összes árbevétele, mind pedig az egy KKV-ra jutó átlagos árbevétel terén jól teljesített. A sorrend teljes mértékben megfordul, ha a KKV-k árbevételének az arányát viszonyítjuk a klaszter valamennyi tagjának az árbevételéhez, hiszen a fentiekben felsorolt nagyvállalati tagok árbevételét képtelenek ellensúlyozni az adott klaszter KKV tagjai.

Az *export* terén ismételten a nagyvállalati tagokkal rendelkező klaszterek értek el kiemelkedően jó eredményeket, ha a klaszterek összesített adatait vesszük figyelembe. Amennyiben csak a KKV tagok adataival számolunk, úgy a KKV orientált Magyar Medikai Gyártók és Szolgáltatók Klaszter kerül az élre, továbbá egy szakterületi differenciálódás is megfigyelhető, hiszen az informatikai szektor messze leszakad a többi szakterülettől.

Az *együttműködés* szempontcsoport vizsgálatát követően általánosságban elmondható, hogy egy-két kivételtől eltekintve a klaszterek jó eredményeket értek el, különösen úgy, hogy bizonyos szempontok esetében (pl. közös megjelenések száma) csak olyan eseményeket jelölhettek meg, amelyeket dokumentációval is alá tudnak támasztani. A klaszterekkel folytatott konzultációk során az derült ki, hogy ezen közös megjelenések száma a valóságban a pályázatban megadottnál magasabb is lehet, azonban a három klasztertag egyidejű részvételét nem minden esetben tudták dokumentációval alátámasztani.

Megfigyelhető továbbá, hogy az *innovációs* szempontcsoporton belül nem minden mutató esetében van differenciáló hatása a klaszter tagvállalati összetételének (KKV vs. nagyvállalat). Az iparjogvédelmi oltalmak terén legjobb eredményeket elérő Biotechnológiai Innovációs Bázis Klaszter esetében például a 34 iparjogvédelmi oltalomból valamennyi KKV tulajdont képez, a nagyvállalati tag egyetlen oltalommal sem rendelkezik. Ezzel ellentétes példa az Alliance Informatikai és Innovációs Klaszter, ahol a klaszter által megjelölt 21 iparjogvédelmi oltalomból az összes nagyvállalati tulajdonban van. A K+F+I pályázatok esetében meghatározó szerepet töltenek be a klaszterek aktív KKV tagjai, a nagyvállalatok itt háttérbe szorultak, ami nem meglepő, hiszen a korábbi évek K+F+I pályázati kiírásainak többsége a KKV szektornak kedvezett. A K+F adókedvezmény terén szintén meghatározó tényezővé vált a vállalkozásméret, itt a nagyvállalatok és a közép-vállalkozásnak minősülő tagok billentették el a mérleg nyelvét.

4. Összegzés

Jelen elemzés elsődleges célja az volt, hogy jobban megismerjük a klaszterek fejlődésének mozgatórugóit, amely célt az Új Széchenyi Terv keretében akkreditált klaszterek vizsgálata révén próbáltunk meg elérni.

A vizsgálat első részében a klasztereket külön-külön vizsgáltuk meg, és megállapítást nyert, hogy a célcsoport gazdasági erejének alakulását az elmúlt időszakban, fontossági sorrendben a következő három tényező határozta meg: a tagok létszámának változása, a klasztertag nagyvállalatok gazdálkodása és a KKV tagok fejlődése. Ezen tényezőket leginkább a piaci folyamatok befolyásolják, amelyek az elmúlt időszakban nem mindig biztosítottak optimális feltételeket a klaszterben történő együttműködés elmélyítésére, a gazdasági válság következtében több vállalkozás a fennmaradásra fókuszált és így a rövidtávú céljait tartotta szem előtt. Megítélésünk szerint az egyes befolyásoló tényezők jelentősége az idő előrehaladtával fokozatosan át fog rendeződni, az optimális tagösszetétel elérését követően egyre nagyobb hangsúlyt fog kapni a tagvállalati fejlődés és a tagvállalati fluktuáció csökkeni fog.

A térbeli elrendeződés vizsgálata kimutatta, hogy a klaszterek szerveződésében kiemelkedő szereppel bírnak a regionális központok. A vizsgálatba bevont klaszterek alapján két szerveződési típust sikerült elkülöníteni. Mindkét típus (egypólusú és a kétpólusú klaszter) a tagok térbeli koncentrációját jelzi.

A klaszterek kumulált adatainak értékelési szempontcsoportok szerinti vizsgálata azt támasztotta alá, hogy a klaszterek különböző dimenziók szerinti teljesítménye (egy-két kivételtől eltekintve) szoros korrelációban van a klaszterek tagvállalati összetételével. A mutatók jellegéből adódóan bizonyos szempontok esetében az erős nagyvállalati tagokkal rendelkező klaszterek teljesítenek jobban, míg más esetekben a kizárólag KKV tagokból

felépített klaszterek. A legjobb eredményeket azonban a heterogén összetételű klaszterek érték el, vagyis azok, ahol a nagyvállalatok mellett a KKV szektor valamennyi szereplője (mikro-, kis- és középvállalkozások) és a non-profit szektor (egyetemek, kutatóintézetek, önkormányzatok stb.) is megfelelő arányban képviselve van.

Az elemzés végén ki szeretnénk még emelni, hogy jelen elemzéssel a klaszterek vizsgálatát távolról sem tekintjük teljesnek. Meglátásunk szerint több olyan irányvonal is van, amely mentén a munka továbbfejlesztése ajánlott lehet. Terveink szerint a jövőben az elemzést a következők vizsgálatával egészítenénk ki:

- Az akkreditált státuszt elnyerő innovációs klaszterek folyamatos beemelése az elemzésbe.
- Akkreditált innovációs klaszter tagvállalatok pályázói aktivitása – a vizsgálat elsősorban a GOP 1. prioritására és a KMOP 1.1 intézkedésére fókuszálna, megvizsgálva azt is, hogy a tagvállalatok a klasztereknek dedikált pályázatokon kívül milyen más K+F+I pályázati kiírásokat preferálnak és ott milyen eredményeket érnek el. Célszerű továbbá a GOP egyéb prioritásainak, a KMOP egyéb intézkedéseinek és akár más operatív programok (pl. ROP) keretében elért eredmények vizsgálata is, ezáltal teljes képet kapva a klaszterek igényeiről, forrásfelhasználási szokásairól, potenciáljáról.
- A Regionális Operatív Program keretében támogatott induló és fejlődő klaszterek vizsgálata.
- A menedzsment szervezetek értékelése.
- Kérdőívek, párbeszédtek segítségével egyéb olyan szubjektív elemek, tényezők feltárása, amelyek a rendelkezésünkre álló adatbázisból nem olvashatók ki.